

זאת ה'תורה

שבת פרשת כי-תצא תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

חדש אלול -

המלך בשדה הקרב

04

הניגון החסידי
ניגון 434 38

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים 39

האקדמיה התורנית
אמונה ועל מודע 41

רמז בפרשה
כי תצא 44

המדור *אֵלֶיָּם*
"אשר קרך בדרך" 45

קצר
ואעניין!

הקרב המקרב
נקודה מעובדת 03

מלחמת הגיור
אוה"ח תצא ח"א 04

גאולת הנשמה
אוה"ח תצא ח"ב 20

פרקי אבות
פרק א משנה ז 28

מעין גנים
לעלות לגג 29

ארבע מהפכות
עת לעשות 32

הסיפור החסידי
ח"י אלול 36

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים, שבת פרשת כי תצא כבר כאן ואתה עוד חוברת ו**אביטה** נפלאה מלאה בכל טוב, דברי תורה וחסידות, לכל המשפחה.

מה בחוברת השבוע?

נפתח עם **נקודה מעובדת** מתוך השיעור השבועי ביום ראשון – **הקרב המקרב**, על שלש מדרגות בגרי-הצדק ועל כך שדווקא מתוך ההבדלה ניתן לקרב את הראוי לכך. משם נעבור לחלקו הראשון של השיעור עצמו, **מלחמת הגיור**, על מלחמה וגרות לפי מצות "אשת יפת תואר" בעקבות אור החיים הקדוש. משם לחלק השני של השיעור **אשת יפת תאר - גאולת הנשמה**, מהלך נפלא של עבודת התשובה הפנימית באלול. ב**פרקי אבות** נלמד את המשנה "**הרחק משכן רע...**", על ריחוק וקירוב לחברה מקולקלת. ב**מעין גנים** לפרשת כי תצא – **לעלות לגג** – נעסוק במצות מעקה, על סכנת הנפילה מ'גג הנפש'. ב**ארבע מהפכות** נעסוק, זו הפעם האחרונה, ב**מהפכה הראשונה**, והפעם על הרמז במשנה גופא להיתר כתיבתה. ב**סיפור החסידי** נקרא על מורנו ה**בעל שם טוב**, לכבוד יום הולדתו בח"י אלול, על הריקוד שהביא את הגשם. אחריו **ניגון חדש**, 434, מוזמנים לשייר...

ב**מענות ותשובות** נקרא על חינוך הבנות, וחינוך בכלל, לצניעות ול'חיילות'. ב**אקדמיה התורנית** נלמד על מקום האמונה בספירת הכתר והשפעתה על התורה. נמשיך ל**רמז בפרשה** על מבנה פרשת אשת יפת תאר. ונסיים ב**מדור האהוב לילדים** – **אשר קרך בדרך** – בו נלמד עם **רזי** על מלחמת עמלק והספק המקרר.

שבת שלום ומבורך, המערכת

הודעות משמחות:

התוועדות נשים: בית הספר הגבוה לתורת הנפש ובית אולפנת לבונה מזמינים את ציבור הנשים להתוועדות לכבוד ח"י אלול - יום הולדת שני המאורות הגדולים - עם מו"ר הרב יצחק גינזבורג. ביום רביעי י"ח אלול, שעה 14:30, באולמי היכל שלמה, רחוב קינג ג'ורג' 58 ירושלים.

סליחות ראשונות בע"ה תתקיים התוועדות הכנה לסליחות במוצאי שבת הבאה, בתל אביב. פרטים בגליון הבא.

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צ'ץ אביחיל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

הגליון מוקדש לזכות:

הח"ל בצבאות ה' מאיר ישראל שי' הס לרגל יום הולדתו י"ד אלול

הרך הנולד אלחי משה הכהן שי' שפירא לרגל הכנסו בבריתו של א"א - ח' אלול. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

הַקָּרֵב הַמְקָרֵב

להשוותו לגיור-צדק שההתעוררות אליו היתה מתוך רצון חפשי - היא נעשית חלק מעם ישראל עד שיתכן שמצאצאיה יבוא המשיח (אכן, כממוצע, כולל הגר 'בינוני' את כל האפשרויות - כפי שמונה הרמב"ם שלשה שלבים אפשריים של גיור ה"אשת יפת תאר", מיד, אחרי חדש ואחרי שנה - ויתכן שיוולד מאותו שידוך גם "בן סורר ומורה").

שלשת סוגי הגרים, עם סוגי היחס הנכון אליהם, מכוונים לתהליך התיקון שמלמד מורנו הבעל שם טוב - הכנעה-הבדלה-המתקה: את הגרים ה'רשעים' מקבל עם ישראל בהכנעה, כגזרת גורל מתוך לחץ הסביבה והשפעת הגלות (עד שלעתים אפילו דרך אונס ר"ל מצטרף ניצוץ מסוים לעם ישראל). ביחס לגרים ה'בינוניים' נוקט עם ישראל בהבדלה, בנסיון להגיע לבירור אמתי (וניתן לצייר מקרים דומים של התקרבות שלא התחילה ברצון שלם, אלא במעין כורח הנסיבות, גם שלא בעת מלחמה). הגרים ה'צדיקים' מחוללים המתקה שלמה, כשכל אישיותם מתהפכת ונכללת בקדושה ואף תורתם לעם ישראל ומרוממת אותו.

החידוש העיקרי העולה מהדברים הוא שדווקא ההבדלה - המדגישה את הניגוד בין ישראל לאויביו, כבזמן מלחמה - נותנת כח לזהות ניצוצות השבויים בקליפה, למשוך אותם ולבררם. מגמתה האמתית של ההבדלה אינה הפרדות לא-אכפתית מאומות העולם, אלא נשיאה טהורה ושלמה של דבר ה' בעולם - כזו שמפתה להצטרף אליה וגם נותנת לנושאה את התוקף והגבורה הנדרשים לשם קירוב האומות לחזון האלקי.

עם ישראל רוצה גרים? מחד, "קשים גרים לישראל כספחת". מאידך, אבינו הראשון הוא גם הגר הראשון ואביהם של כל הגרים, רבים מחכמי ישראל היו גרים ובני גרים, דוד המלך והמשיח שמזרעו נולדו מגרות-צדק ואף כתוב שביאת המשיח תלויה בכך שכל הגרים הפוטנציאליים יצטרפו לעם ישראל.

אכן, יש גרים ויש גרים. בדומה לעם ישראל, המתחלק לצדיקים-בינוניים-רשעים, גם הגרים מתחלקים כך:

ישנם גרים 'רשעים', שהצטרפותם לעם ישראל היא דיעבדית, מתוך אינטרס גשמי או לחץ אחר (בהנחה שהגיור יהיה "הרע במיעוטו", או מתוך טעות). חשוב לדעת שגם לגרים כאלה יש זיקה לעם ישראל וקיים בקרבם ניצוץ השייך לנו, אך זהו ניצוץ 'חלש' שלא מצליח לחולל שינוי ותיקון אמתי במכלול האישיות (ודוגמה ראשונה לכך, גרי הערב-רב שקבל משה רבינו).

לעומת ישנם גרים 'צדיקים' - גרי-צדק כפשוטם - המתעוררים מתוך השראה רוחנית של ישראל להצטרף לעם ה' וללכת בדרכו בלב שלם ובנפש חפצה.

החידוש העולה מפרשת אשת יפת תאר הוא שישנם גם גרים 'בינוניים'. תחלת התקרבות אותה אשה היתה בכפיה, בעת מלחמה - כאשר לוחם יהודי, צדיק ובעל מסירות נפש, זיהה אותה בטביעת עינו כ"אשת יפת תאר" שיש לה זיקה לעם ישראל. אחר כך נדרש תהליך שלם כדי לברר האם היא באמת תצטרף לעם ישראל או שתותר בגויותה. בסופו של דבר, אם תהליך הבירור הסתיים בהצלחה - על אף שלא ניתן

מלחמת הגיור

שיעור אור החיים פרשת כי תצא

קיצור מהלך השיעור

בחיזונית פרשת "אשת יפת תאר" נראית כ'סיפור לא נעים' – "לא דבר תורה אלא כנגד יצר הרע". אמנם, בעל אור החיים מבאר באופן נפלא כי במלחמת ישראל כנגד אויבי העם, שהם-הם אויבי ה', מתגלה בחילים המסורים והמכוונים עצמת קדושה שאין כיוצא בה, עד שאין זמן שמור יותר מיצר הרע. לכן, הוא מסביר, צריך להעמיק ולהבין שכל הפרשה מורה דרך בבירור הניצוצות ונשמות הגרים שנשבו בידי האומות, שדווקא טביעת עינו הקדושה של החיל במלחמה מסוגלת לזהותם, וכל פסוקי הפרשה ומצוותיה מדריכים את תהליכי התיקון, הבירור והגיור.

פרק א פותח בקשר בין היציאה לשדה הקרב להתגלות "המלך בשדה" באלול וממשיך בכוונות הטהורות הנדרשות מהחיל בעת יציאה לקרב. **פרק ב** מונה חמשה פירושים ב"ושבית שביו" ומסדר אותם כנגד הספירות (מתפארת עד מלכות). **פרק ג** מדגיש את הקדושה המתגלה בחילי ישראל בעת המלחמה. הפרק המסכם והארוך ביותר, **פרק ד**, פותח בהבנת סוד נשמות הגרים, המתחלקים לצדיקים-בינונים-רשעים, וממשיך בהבנת תהליך הבירור והגיור שמתחיל במלחמה ומסיים במצוות "אשת יפת תאר" שאחריה.

יצוין שבשיעור נלמדו שני ביאורי בעל אור החיים, הפשטי-מציאותי והרמזי-נשמתי, ולתועלת הלומד חלקנו את הדברים בהדפסה לשני שיעורים (יוש ביניהן נקודות קשר שצוינו). כמו כן, לקוצר היריעה הושטמו מספר רמזים, ועוד תת-פרק מסיום ביאור דברי בעל אור החיים. השיעור המלא נשלח ברשימת התפוצה – להרשמה itiel@pnimi.org.il.

אלהיך בידך ושבית שביו^ב. הפרשה הראשונה עוסקת באשת יפת תאר – ודאי קשור לזמן שלנו, חדש התשובה.

ידוע הווארט של אדה"ז^ג שבחדש אלול המלך בשדה ומקבל את כולם בסבר פנים יפות ושוחקות – כל אחד יכול להתקרב ולקבל את "אור פני מלך חיים"^ד. אבל הביטוי "המלך בשדה" משמש לעוד משהו – יש עוד

א. כוונות היציאה למלחמה המלך בשדה הקרב

ערב טוב, חדש טוב, שנה טובה ומתוקה לכולם – לכל עם ישראל. על חדש **אלול** כתוב "אני לדודי ודודי לי"^א – באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא. נכנסנו עכשיו לפרשת כי תצא – "כי תצא למלחמה על איביך ונתנו הוי"

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ח' אלול ע"ט – כפ"ח. א ש"ש"ג. אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א; פרי ע"ח שער ר"ה פ"א; שער הפסוקים עה"פ; ב"ח או"ח תקפא ד"ה "העבירו".

ב דברים כא, י.
ג לקו"ת ראה לב, ב.
ד משלי טז, טו.

את ספר אור החיים הקדוש על הפרשה ונמשיך גם היום. כדי להבין טוב צריך לקרוא בפנים ולהסביר, למרות האריכות הגדולה כאן – צריך לעקוב בלוח ולראות את לשונו הזהב והקדוש של בעל אוה"ח הק'.

שני מהלכי אור החיים –

דרוש לפי הפשט ודרוש בדרך הרמז

לאור החיים יש שני מהלכים שלמים בפירושו לפרשת אשת יפת תאר:

למהלך אחד נקרא 'דרוש על פי פשט' – עוסק ביציאה לקרב, למלחמה, "וראית בשביה אשת יפת תאר" כפשוטו. הוא מסביר בו את סוד הגרים. כלומר, בפרשה הזו – השייכת לחדש אלול – יש יסוד גדול בתורה של גיור כהלכה. איך מוצאים-מזהים נפש טהורה אצל לא-יהודי ומגיירים אותה כהלכה. אם הדבר עולה יפה, הוא כותב, האשה הזו היא כמו רות המואביה ונעמה העמונית, שדווקא מהן, משתי הפרידות הטובות הללו, יוצא מלך המשיח. כלומר, בעצם הפרשה הזו היא פרשה של לידת משיח. בסוף, "והיתה לך לאשה", אם בקדושה – כמו שהתורה רוצה – נולד מאשת יפת תאר מלך המשיח. זהו מהלך אחד שלם, כפשוטו.

יש לו מהלך שני, שהוא קורא לו "דרך רמז" – שבעצם מקביל לדרוש של אדמו"ר הזקן בלקו"ת – שמלכתחילה הכל מדובר בנפש של יהודי. כלומר, לכל יהודי – אני

תאר, וכן **אלול** ב"רצוא ושוב" – **א אל אלו אלול לול ול** – בחינת "אני לדודי ודודי לי" יעלה הכל 6877 = 13 (**אהבה**) פעמים **תענוג** (**חיה** ברבוע) – "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים" (שה"ש ז, ז)!

י **משיח** משלים את "והיתה לך לאשה" 1170, הוי' פעמים שם **מה**, מילוי הוי' דלפין, סוד **אדם** – ר"ת אדם דוד משיח כנודע (ספר הליקוטים האזינו). רק **משיח** "והיתה לך לאשה" = **כח-יחי** ברבוע. **משיח** "והיתה לך לאשה" = ג"פ **אברהם**, ממוצע כל תבה, שעולה [נעשה אדם] **בצלמנו** **כדמותנו** (בראשית א, כו).

שדה בתורה, שדה קרב, "כי תצא למלחמה על איביך וגו'". כנראה המלך גם בשדה הקרב, ואנחנו החילים שלו – אז גם אנחנו שם איתנו. חוץ מזה שכל יהודי הוא עצמו מלך – כל ישראל מלכים¹ ובני מלכים² – ואנחנו בשדה, שדה הקרב, לנצח את האויב שלנו גם מבפנים וגם מבחוץ.

חדש אלול, בו עושים תשובה, הוא "תשובת השנה" – יש שני בטוים דומים "תקופת השנה"³ ו"תשובת השנה" – "ויהי לתשובת השנה לעת צאת המלאכים"⁴. מה המלכים עושים? עושים מלחמה. זהו זמן מיוחד של מלחמה, תשובת השנה. בחדש אלול אנו עושים מלחמה ומנצחים, "דידן נצח".

מתחלת חומש דברים, משנה תורה, ש"משה מפי עצמו אמרו"⁵, התחלנו ללמוד

ה מובא בשם הירושלמי. ראה זהר ח"ב כו, ב; ח"ג כח, א; שם רכג, א.

ו שבת פ"ד מ"ד.

ז שמות לד, כב; דה"ב כד, כג.

ח שמואל ב יא, א (וראה מלכים א כ, כב-כו).

ט מגלה לא, ב; זהר ח"ג ז, א. "משה אמת ותורתו אמת" (תנחומי קרח יא) – "מפי עצמו" של משה היינו מפי המדה העצמית של משה, מדת האמת לאמתו. הדבר בא לידי ביטוי באופן מיוחד במצות אשת יפת תאר (שבמשנה תורה דווקא): "אשת יפת תאר" באת"ש (השתקפות ה"אשת יפת תאר" במציאות התחתונה) = 854 = "יברך הוי' וישמרו" ("יברך" בבנים וישמרו" בבנות" על ידי "והיתה לך לאשה"). וביחד עם "אשת יפת תאר", 1792 = 2646 = 6 צירופי **אמת!** אפשר אפילו לראות ב"אשת יפת תאר" מעין קיצור של המלה **אמת** – כמו שרגילים לפרש תבת **יפי כי פעמים י** (100), עד"ז ו"ל שב"ית" מתחבאת' האות **מ** ונפרש "יפ[מ]ת" – י פעמים **מ** = ת, וזו נגלה ב"אשת יפ[מ]ת תאר", נותרין **אמת**. והנה, המכנה המשותף של 1792 ("אשת יפת תאר") 854 ("אשת יפת תאר" באת"ש) הוא 14 = 1792 – 14 פעמים 854 = 14 פעמים 61, נמצא שהפרש בין שני המספרים = 14 פעמים **אלול**.

כעת, אם נחשב "אשת יפת תאר" ב'מלבוש' שלה (מלבוש דקדושה, לאחר שהיא מקיימת "והסירה את שמלת שביה מעליה", וכמו שיתבאר שהוא ענין התשובה דאמא, שמשם סוד **המלבוש = חשמל** העליון) – "אשת יפת תאר" ובאת"ש "אלב"ם אכב", נמצא שהיא עולה 3393 = 13 פעמים 261 (**חיה רחל**), וביחד עם שלש הבחינות של "תאר" "יפת תאר" "אשת יפת תאר", כמו שיתבאר, בגימטריא 3484 (13 פעמים 268, מספר האותיות בפרשת "אשת יפת

לפי חז"ל. לפני שיכתוב זאת, בתחלת פירושו, הוא אומר שעלול להיות מצב בו מעורב במלחמה יצר הרע מלכתחילה, והפסוק רוצה לשלול זאת – שמתחלה (היציאה למלחמה) ועד סוף (הקשר בין החיל ל"אשת יפת תאר") הסיפור יהיה נקי וקדוש, ללא יצר הרע.

היציאה למלחמה בכונה נכונה

ואולי כי לפי שבא הכתוב להתיר יפת תואר שאסורה שלא בשעת מלחמה [אשת יפת תאר מותרת רק בזמן מלחמה, אחרת היא אסורה. יש איזה "אני לדודי ודודי לי" שמותר רק ב"תשובת השנה", כשעושים תשובה בסוף השנה, בחדש אלול]. גם להתיר קדלי דחזירי [חולין יז] ושאר איסורין [חז"ל אומרים שלא רק שיפת תאר מותרת – כמפורש בפסוקים – אלא גם שאפשר בקשרי המלחמה לאכול חזיר ושאר איסורים אם אין משהו אחר לאכול והלוחם רעב לאוכל (כדברי הרמב"ם שיזכיר האוה"ח לקמן)]. חש הכתוב שביציאת ישראל למלחמה רגליהם לרע ירוצו, כדי שיהנו מדבר איסור [היות שכל חיל כאן הוא תלמיד חכם, ישיבה-בוחער – פשיטא, שרק בחורי ישיבה יוצאים למלחמה – היודע את ההלכות האלה, יתכן שתוך כדי היציאה לקרב יהיה לו מניע של יצר הרע, שכדאי לצאת לקרב בו הכל מותר לי].

לזה בא הכתוב והתנה ואמר כי תצא תהיה יציאתך למלחמה [רק] להנקם מאויביך שהם אויבי ה' [מתאים לדברי הרמב"ם³ שכאשר יוצאים לקרב צריך לשכוח הכל – אפילו את אשתך והילדים – ורק להיות מרוכז במלחמת ה' יתברך, לא להבהיל את עצמך. יש מצוה בתורה לא לפחד⁴, ולשם כך צריך להיות

ואתה ואת – יש "אשת יפת תאר" בנשמה, שרש הנשמה שלו, ובהתאם לכך צריך לפרש את כל הפרשה. בשיעור שלפנינו נעסוק במהלך הראשון (והמהלך השני מודפס לקמן, בשיעור הבא).

לבטל את היצר הרע במלחמה

קעת נקרא בפנים. האור החיים פותח בשאלות, כדרוך:

כי תצא למלחמה על אויביך וגו' צריך לדעת למה הוצרך לומר כל זה [כל ההקדמה]. שלא היה צריך לומר אלא כי תראה בשביה אשת וגו' ועוד אחר שאמר כי תצא למלחמה, לא היה צריך לומר על אויביך [פשיטא שהמלחמה היא באויב].

לפני שנקרא את התשובות, שמסבירות שההקדמה מכוונת אותנו באיזו תודעה יש לצאת למלחמה, נקדים את העקרון שלו:

בפרשת יפת תאר יש שלש מצוות⁵ – דין יפת תאר, האיסור למכור אותה אם אינך חפץ בה והאיסור להתעמר בה. חז"ל אומרים על פרשה זו כלל גדול – "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע"⁶, סימן שמעורב בסיפור יצר הרע. חז"ל לא אומרים שהיא לא בסדר – אם חפצת בה, אם יש פה גיור כהלכה, אולי גם חז"ל יאמרו (כדברי בעל אוה"ח בהמשך) שהיא כרות המואביה ונעמה העמונית – אבל אומרים שאתה לא בסדר, שיש לך יצר הרע והתורה דברה נגדו.

בדרך כלל האוה"ח לא ישנה כלל של חז"ל, אבל בהמשך יכתוב – עיקר המהלך שלו – שחלילה לחשוב שבשעת מלחמת קדש, אליה יוצאים למען הקב"ה, יהיה מעורב יצר הרע. הוא ממש שולל זאת – הוא שולל דבר הפשוט

יא סה"מ לרמב"ם מצוות רכא, רסג ו-רסד; סמ"ג מ"ע קב ומל"ת רלב ו-רלג; ספר החינוך מצוות תקלב-ד.

יב קידושין כא, ב.

יג הלכות מלכים פ"ז ה"ו.

יד ספר החינוך מצוה תקכה.

ב. "ושבית שביו" לא לזלזל במתנת ה'

אמרנו שלפי רוב מוני המצוות יש בפרשה שלש מצוות. כנראה אין מנין מצוות לבעל אוה"ח, אבל נראה שאוה"ח החיים, אם נפרשו כפשוטו, כותב שיש כאן עוד מצות עשה – "ושבית שביו", מצוה לשבות:

ושבית שביו – מצוה, כדי שלא יראה כמזלזל במתנת מלך [ה' נותן את האויב שלנו – שהוא האויב שלו – בידינו. שחרור האויב לנפשו, באי-אכפתיות מהאפשרות להחזיקו, נקרא זלזול במתנה שה' נותן לי – יש מצוה לא לזלזל. רבי שמעון היה דורש טעמי מצוה, וטעם מצות "ושבית שביו" הוא שלא להראות כמזלזל במתנת מלך מלכי המלכים].

הדבר דומה למה שהסברנו הרבה פעמים¹⁰ על שלמות הארץ, יסוד עתיק יומין אצלנו (בעיקר מתקופת ימית). אנו בתקופה שצריכים לחשוב על שלמות הארץ, להיות נאמנים לה ולהלחם עליה. מסבירים שלשה טעמים, שלשה ענינים במחשבה, להחזקת שלמות הארץ במסירות נפש, ללא ויתור על שטחים חלילה: הטעם הפשוט הוא פיקוח נפש, בטחון – מסירת שטח מסכנת את העם היושב בציון. זהו הטעם הכי נמוך, הכי קרוב לשכל, לכן אותו צריך להשמיע כדי להפיץ את הרעיון בין אנשים סתם, פחות מעמיקים ורוחניים. הרבי אמר את כל הטעמים, אבל הדגיש ופרסם את הטעם של פיקוח נפש, טעם שהוא "שוה לכל נפש" לתפוס אותו היטב.

הטעם שמעליו הוא הכתוב כאן – ה' נתן לנו את הארץ במתנה, במלחמות עם נסי נסים, וויתור עליה הוא כפיות טובה (המדה הרעה ביותר). כדי לא להיות כפוי טובה חייבים

מרוכז רק בדבר אחד – מלחמה באויב. אבל כאן הוא אומר עוד נקודה, שכדי שלא יהיה בראש שהתורה כעת מתירה דברים האסורים במצב אחר – צריך לחשוב, באזהרה חמורה, אך ורק "למלחמה על א'ביך". על דרך אומרו [דוד המלך בתהלים]: [תהלים קלט כא] הלא משנאיך ה' אשנא וגו' לאויבים היו לי, לטעם זה [ורק אליו] תהיה יציאתך,

ואם תעשה כן, ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו [רואים שהנצחון במלחמה תלוי בתכונות האדם את עצמו לפני היציאה לקרב. יש דברים רבים שההצלחה בהם תלויה בכוונה מראש. גם כשנכנסו לארץ היו חייבים לחשוב, לכוון, שנכנסים לארץ על מנת לכבוש לא מלכים¹⁰. יהודי מתייחד בהיותו בר דעת ולפני מעשיו עליו לדעת בדיוק מה הוא עושה – מה המטרה. כשנכנסים למלחמה צריך לדעת שאני נכנס במסירות נפש, חירוף נפש, לכבוש את הארץ. אחרת – מי יודע אם המשימה תצליח. כותב כאן שאם אני יוצא לקרב במחשבה מקולקלת, על יפת תאר ועל קדלי דחזירי, לא מובטח לי כלל "ונתנו הוי' אלהיך בידך". אך אם חושבים נכון – ה' יתן את האויב בידך]. ומזה אתה למד ["מכלל הן אתה שומע לאו"]. שזולת כן אם תהיה יציאתך לטעם אחר [מחשבה על היפת תאר], והטעם מובן ממה שאמר בענין, אינו מובטח שיתנהו ה' בידו [הנצחון שלנו הוא פונקציה של הכנת המחשבה, שנקראת "לשמה"].

[כבה החשמל והתחילו לשיר. כשנדלק:] זה בדיוק מה שצריך לכוון, להפוך את החשך לאור, לזכור את הענין טוב, לא להסיח דעת. כדי שנזכור זאת צריך שיהיו עתים של חשך, שלא נשכח מה אנחנו עושים בעולם – להפוך את החשך לאור.

טז מלכות ישראל ח"א מאמר "ארץ ישראל השלמה" פ"ד. תיקון המדינה פ"ו (עמ' סג-סה וש"ג).

טו ראה סוטה לד, א.

הרמב"ם כותב^כ שההיתר הוא רק "בשעת השביה" – יש כאן אבחון דק, ההיתר הוא רק אחרי "ושבית שביו" אבל טרם היציאה מהמלחמה, לקראת הסיום. האוה"ח מדגיש שהשביה עושה את הבעלות. ועוד, יתכן שלפני השבי היא עצמה נלחמת בך. השבי לא נותן את עצמו עד שנשבה – רק אחרי "ושבית שביו" הוא נכנע.

עידוד הגירה לטובת הגוים

וטעם אומרו שביו, ולא אמר אותו [כמתאים לפי פשט.], רבותינו ז"ל [בספרי] אמרו שהכתוב מדבר במלחמת רשות, ודקדק לומר שביו, אפילו הוא מהכנעני, שנאמר בו [לעיל כ טז] לא תחיה כל נשמה [בארץ יש מצוה להחרים את הכנעני – "החרם תחרימם"^{כו}] – ואסור להחיותו. אבל כנעני השבוי אצל עם בחו"ל, עמו נלחמים "במלחמת רשות" – בה הורגים רק את הזכרים, ולא את הנשים והטף – מותר לקיימו].

נתבונן בענין: הרמב"ם כותב שהמצוה להחרים את שבעת העממים, אף ש"אבד זכרם"^{כז}, נוהגת לדורות. גם מצות מחית עמלק – בה חותמת הפרשה^{כח} – נוהגת גם היום^{כט}, ובה לא מציין הרמב"ם שאבד זכרו, אף שלכאורה איננו יודעים מי הוא עמלק. חסידים היו מכנים גוי רשע בחו"ל 'תמחה' – יש עדיין 'תמחה'ים. אנחנו אוהבים להביא מהבריסקער-רב שלכל שונא ישראל בעצם יש דין 'עמלק'. באותה דרך צריך להבין – מה נוהג לדורות במחית שבעת

להוקיר ולהחזיק את המתנה. ה' נתן לנו את הארץ כי אנו זקוקים לה, וויתור עליה הוא גם כפיות טובה וגם הכחשת השגחת ורצון ה' – אני יכול לעשות דבר נגד רצון ה'?

הטעם הכי גבוה הוא עצם קדושת הארץ – זו ארץ הקדש^ל. נתינת הארץ היא גם חילול השם – לא רק כי ה' נתן, אלא שהשם הוא הקדושה, עצם הארץ, ואני מחלל אותו. ועוד, ארץ ישראל היא אשתו של עם ישראל, "יבעלך בניך"^ל, וויתור עליה מתדמה לנתינה לזר לבעול את אשתי ר"ל.

אנו מסבירים ששרש כל ההסברים הוא בכתר: שרש הטעם המובן בשכל במוחא סתימאה (בו מתלבשת גבורה דעתיק); הטעם שה' נתן לנו מתנה ואסור לזלזל בה שייך לגלגלתא (בה מתלבש חסד דעתיק, מתנת ה'). עצם קדושת הארץ, שאסור לחלל בויתור על אף שעל – כמו שספר תורה נפסל בפגיעה קטנה באות אחת – שייך לרדל"א, "ככה" (ראשי תבות "כתר כל הכתרים"^{לו}), "אזוי און ניט אנדרעש". הכל היה מאמר מוסגר, מתוך הקשר של דברי בעל אור החיים שאסור לזלזל במתנת המלך – הטעם השני.

"בשעת השביה"

עוד פירוש ל"ושבית שביו":

או נתכוון לאסור יפת תואר כל עוד שלא שבו שביו, שלא יאמר אדם כיון שהותרה לי אחטפנה ואוליכנה ואבעלנה, תלמוד לומר ושבית שביו [ואז, ורק אז] וראית בשביה, פירוש כשתשבה אותה ותהיה שלך אם ראית בשביה וגוי [כלומר, סמוך לפסוק הבא].

כ הלכות מלכים פ"ח ה"ג.

כא דברים כ, יז.

כב רמב"ם הלכות מלכים פ"ה ה"ד.

כג תחלת הפרשה וסימונה – "נעוץ סופן בתחלתן" – יפת תאר עמלק = 1331 = 113 = משיח במספר קדמי ועוד. ההפרש בין יפת תאר ל-עמלק הוא 851, חיה פעמים יחידה, "בעתה [עת דודים של ה'יפת תאר] אחישנה [מחית עמלק והגאולה השלמה]".

כד שם ה"ה.

יז עצם ה"תאר כלה" של הארץ וגבולותיה – ה-ה הסתומה של "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ" – כמבואר באורך בשיעור הבא בחוברת.

יח שם סב, ה.

יט כש"ט אות קסג.

לי את החיל הזה"¹²⁰. מחזק מה שאמר קודם על "מתנת מלך" – צריך לדעת ממי זכית בנכס-בשבי הזה (ברגע שאתה שובה הוא נעשה נכס שלך), לא לחשוב שאתה עשית אלא לדעת שזהו שבי שה' נתן לי, הכל שלו.].

"הוא הנתן לך כח לעשות חיל"

מענין שמפרש בפשט שפסוקי התורה רומזים לנו איך לחשוב נכון בעבודת ה' יתברך. בפירוש הבא אומר דבר עוד יותר עמוק – לא רק שלא "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" אלא "וזכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"¹²¹, אלא שעל דרך הטבע האויב שזה עתה לקחתי שבי הוא חזק ממני ובעצם אני הייתי אמור להיות "שביו", אך ה' בנסיו הפך את היוצרות:

עוד רמז שהגם שתהיה אתה בגדר שביו, לפי ערך המשתער [לשון השערה]. [לוחם ונלחם] [אם אתה מנסה לשער – משקיע כסף, כמו סקר – והולך למומחה הכי גדול למלחמות ששוקל את שני הצדדים ויהמר מי ינצח, הוא יאמר לך שהערבים ינצחו, הם מליונים, מיליארד. הנצחון שלנו הוא נגד ההגיון, וצריך לזכור שעל פי טבע הייתי מפסיד.]. אף על פי כן ושבית [מודגש עוד יותר הנס, שאתה השובה ("ושבית") ולא השבי ("שביו")]. ומזה עניין תחזינה כי ה' הוא הנותנו לפניך ולא כחך ועוצם ירך עושה חיל.

סיכום הפירושים והקבלתם לספירות

כאן סיימנו את פירוש הפסוק הראשון. לפני שנמשיך, נשים לב שאמר חמשה חידושים ב"ושבית שביו". לא תמיד שמים לב, אבל כל רעיון שהוא מביא הוא ענין בפני עצמו וקובע ברכה לעצמו (כשמתבוננים

העממים ש"אבד זכרם"? יש לומר שגוי בארץ – שגם מונע מאתנו לרשת אותה בשלמות (רוצים לגור בשכם, אבל היום אין מצב...) – דבוק קשה בקליפה, אך כאשר מנתקים אותו מהארץ¹²² ושמים אותו בחו"ל (אף אם היה מעממי כנען) הוא הופך להיות ככל הגוים. עיקר הקליפה והרע שבו הוא יניקתו מהארץ, כאשר נמצא בה. זהו כלל גדול הנוגע למציאות שלנו היום, גם כש"אבד זכרם" של שבעת העממים, כשמדברים על עידוד הגירה מהארץ¹²³. לא רק שאיננו רוצים כאן את הגוים השונאים אותנו וחותרים להשמידנו (שכנ"ל יש להם דין של עמלק), אלא שאליבא דאמת יש בכך טובה עצומה עבורם¹²⁴, מנתק אותם מהקליפה של עצמם. תשים ערבי באמריקה – הוא לא יהיה קליפה כה רעה כבהיותו כאן, ביהודה ושומרון או בירושלים עיה"ק. לכן יש ענין גדול להוציאם מכאן לטובתם. הרבי אומר שכל מה שהתורה אומרת ביחס לגוים הוא גם לטובת הגוי. עד כאן מאמר מוסגר. העיקר היה להסביר את פשט חז"ל, ש"ושבית שביו" מדבר על כנעני שנמצא במקום אחר, ואז אין מצוה להרוג אותו, ואדרבא – אפשר לקיימו ויכולה להיות ממנו גם יפת תאר.

מתנת השבי מהקב"ה

עוד ירצה [לפרש "שביו" על הגוי עצמו, ולא על מי ששביו אצלו (כפירוש הקודם)]; לפי שנאמר ונתנו ה' וגו' בידך, לזה כשאמר ושבית גמר אומר שביו, פירוש מה ששביו ועומד לפניך [עוד פירוש, שלא תאמר "כחי ועצם ידי עשה

כה על דרך הגבהת שמעון בן שטח (השומע ומבין בשטחי א"י) ובחוריו את שמונים המכשפות מן הארץ כדי שלא יינקו ממנה את כח הכישוף (סנהדרין מד, ב רש"י ד"ה "דבעיא מכסא"), ומבואר שטומאת ז עממין (וכ"ש עמלק) היא ענין הכישוף ה"מכחישי פמליא של מעלה", וד"ל.

כו תיקון המדינה פי"ב.

כז ראה גם שיעור כ"ו חשון ס"ט.

כח דברים ח, ז.

כט שם פסוק יח.

בדברי קדשו). נסביר איך חמשת החידושים מקבילים לחמש הספירות התחתונות:

חידוש אחד, שיש מצוה לשבות את האויב – כדי לא לזלזל במתנת הקב"ה וברצונו שנחזיק אותם. בשביל מה להחזיק בהם בכלל? הפירוש הפנימי, שלא כותב כאן, אבל אפשר להבינו בהמשך, הוא שיש להחזיק בהם כדי לקרבם – לשם גיור או לפחות קבלת שבע מצוות בני נח.⁷ הם לא באמת רכוש שלי, אלא ה' יתברך נתן אותם בידי כי רוצה שאקרב אותם. היכל הרצון בקבלה הוא תפארת^א – ה' נתן לי אותם כי רוצה שאקרב אותם. מתנת ה' היא חסד ורצון הוא תפארת – הולכים יחד.

חידוש שני, הלכה, שאשת יפת תאר מותרת רק לאחר שנשבת. כנראה יש מחנה מיוחד בו שמים את כל השבויים, ולפני שמגיעים לשם אין מצות אשת יפת תאר (חידוש ביחס להבנה בקריאה פשוטה ברמב"ם). המשמעות היא שהביאה הראשונה מותרת רק אחרי קנין מסוים – לא קנין חופה וקידושין, שנצרך לפני ביאה שניה²⁷, אבל קנין של שבי. ההקבלה היא לספירות התחתונות, והפירוש הזה מתאים לספירת היסוד – ההיתר לבוא על אשת יפת תאר הוא רק לאחר קנין (במקום אחר²⁷ הסברנו שהמשמעות הפנימית של שבי היא שבת לב השבוי, בה השובה 'קונה' אותו. הדברים נוגעים ביותר לדין אשת יפת תאר, שאחר כך צריכה לרצות להתגייר. הכל שייך לספירת היסוד כמובן, הספירה המזוהה עם יוסף הצדיק, ה"איש מצליח"²⁷ שהיה "יפה תאר ויפה מראה"²⁷, בעל

הכריזמה, ועד ש"בנות צעדה עלי שור"¹⁷).

הפירוש השלישי, לפי דברי חז"ל, שגם כנעני – שבארץ היה צריך להרגו – אפשר לקיימו כשבוי בחו"ל. זהו תיקון והעלאה לכנעני. מדברים בהלכה על דרכים לטהר מישהו, כמו לטהר זרעו של ממזר, וכאן כתוב איך מטהרים כנעני – התשובה היא פשוט טרנספר, לקחת אותו למקום אחר. נשים עצה טובה זו במלכות – העלאת הקליפה שמחזיקה בארץ, במלכות. הפירוש הרביעי – שצריך להכיר שהשבי הוא "שביו" של ה', ולא שלי – הוא נצח ישראל (הבטחון הפעיל המתוקן, מתוך ההכרה ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל").

הפירוש האחרון, להכיר שהיה ראוי שאני אהיה "שביו", אך בנס הגדול של ה' כנגד כל הסיכויים התקיים בי "ושבית", הוא כנגד ההוד – "הודי נהפך עלי"¹⁷. בכל מלחמה יש מנצח ומפסיד, נצח והוד. המחשבה שאני הייתי אמור להיות המפסיד, לא המנצח, היא תיקון ההוד שלי. ממילא אני מודה לה' מאד מאד על הנצחון, "בכל מאדך"¹⁷.

ולסיכום:

תפארת

הוקרת מתנת ורצון ה'

נצח הוד

"הוא הנתן לך כח הודיה שהם שבויים שלך לעשות חיל" ולא אתה שבוי שלהם

יסוד

ביאה אחרי השבי

מלכות

העלאת הכנענים

נגנן קצת ונחשוב על הדברים. אמרנו שהעיקר הוא לחשוב נכון.

ל ראה הלכות מלכים פ"ח ה"ז.

לא זחר ח"א מא, א (ואילך); ח"ב רמה, א (ואילך); ע"ח שער מו (כסא הכבוד) פ"ג. ראה שיעור ד' מנחם-אב ע"ט.

לב הלכות מלכים פ"ח ה"ו.

לג ראה התועדות כ"ב אלול ע"ב.

לד בראשית לט, ב.

לה שם פסוק ו.

לו שם מט, כב.

לז דניאל י, ח.

לח דברים ו, ה (ראה ברכות פ"ט מ"ה).

הוא^{מב}). בזמן שלום, כשאני יושב בבית ומקיים קלה כחמורה לפי השו"ע, אין כזו התגלות נסית של הקב"ה. ביציאה לקרב – המנוגדת לטבעי היהודי – לשלוח חרב ולהלחם באויבי, אויבי ה', פתאום ה' עצמו מתגלה לי. דווקא ב"תשובת השנה" (ב"שילהי דקייטא^{מג}, אש), כשהמלך בשדה, יוצא למלחמה, יש התגלות אלקית שאין אף פעם – כעת אני בהשראה של גילוי אלקות. מאש השכינה נדלק ומאיר אצל החיל ה"ניצוץ בורא"^{מח} שבקרבו, למסור את נפשו למען ה' יתברך ועמו, בהלחמו מלחמות ה' כדוד מלך ישראל.

כתוב "ארור עושה מלאכת הוי' רמיה וארור מונע חרבו מדם"^{מז} – חיל בקרב הוא כמו מלמד תינוקות, עליו נדרש^{מז} "ארור עושה מלאכת הוי' רמיה" (וכשזוכה ללמד כדבעי עליו נדרש "ומצדיקי הרבים ככוכבים"^{מח}). החיל בשעת הקרב נמצא בשיא ההתעלות – נאמר במלה לועזית של היום, אולי קצת זולה, ב'היי' – כמו שמתארים גם בדורנו, שחיילים באמצע הקרב ראו את אור השכינה, ראו את רחל אמנו, ראו גילוי אלקות. למה דווקא אז ה' מתיר לך לטמא את עצמך בבת אל נכר?! נאמר עוד מלה בלועזית – עכשיו, עם החרב והדם והאש^{מט}

מג דברים ד, כד.

מז יומא כט, א.

מה ראה ע"ח שמה"פ"א.

מו ירמיה מח, י.

מז ראה ב"ב כא, ב (ומשם עולה שעל המלמד לדייק במיוחד בהגיעו לנושא של מלחמה בתורה, וכאומרם ז"ל בנוגע למלמד של יואב שר צבא ישראל בניקוד "תמחה את זכר עמלק" – עיי"ש).

מח דניאל יב, ג.

מט לפני היציאה לקרב הכהן, ה"משוח מלחמה", אומר לאנשי הצבא "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם וגו'" (דברים כ, ב). ופירש חז"ל (ומובא ברש"י, "פשוטו של מקרא") – "אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שוישע אתכם". בקריאת שמע אנו דבקים ב"הוי' אחד", ובשעת מלחמה יש לפתח את תבת "אחד" כר"ת **אש חרב** = 3,555 פעמים (מומצע כל תבה) 185, "אני לדודי

ג. קדושת המלחמה מה ליצר הרע בזמן הנס?

עכשיו אנחנו מגיעים לעיקר, עצם הענין של אשת יפת תאר באוה"ח:

וראית בשביה אשת יפת תואר הנה מאומרו יפת תואר, משמע דוקא יפת תואר, ומאומרו וחשקת בה, דרשו בספרי אפילו כעורה [העיקר תלוי בחשק שלך – לא משנה מראה האשה]. וזה מן התימה, [אם לא משנה] למה יאמר יפת תואר ויצטרך לרבות כעורה, היה לו לומר וראית אשת [סתם] ולא יכתוב לא יפת תואר ולא וחשקת.

וליישב הכתוב צריך להעיר בענין, למה יצו ה' כדברים האלה [איזו מצוה לא מובנת, מוזרה, המצוה הזו – אחת מ-תריג מצוות תורתנו הקדושה, שכולה "תורת חסד"^{מט}, "תורת אמת"^{מז}, "תורת חיים"^{מח} – למה יש כזו מצוה בתורה?!] לטמא אדם עצמו בבת אל נכר, ובפרט בעת מעשה הנס במקום שצריך להוסיף שהרה ודביקות בה' [במצב בו החיל צריך להוסיף דבקות וקדושה בהקב"ה יותר מבכל זמן אחר בחיים].

בפסוק הראשון הוא דבר על כוונות בשעת המלחמה והמחשבות תוך כדי השבי וקעת מדגיש יותר ויותר איך צריך לנהוג חיל יהודי. איננו מאלה שכתוב בהם "על חרבך תחיה"^{מב} – זהו לא הענין שלנו, לא החיות שלו – אבל כעת יוצאים לקרב, יש חרב ויש דם ויש אש (בה עיקר המלחמה היום), והעיקר להרגיש שדווקא במלחמה יש התגלות ה' (התגלות של אש קדש – "כי הוי' אלהיך אש אכלה

לט משלי לא, כו.

מ מלאכי ב, ו.

מא ברכת "שים שלום".

מב בראשית כז, מ.

יצר הרע", משא"כ לדעת האוה"ח הק' הנ"ל, שכעת יסביר בפירושו:].

ורבותינו ז"ל אמרו [קידושין כא:]: לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע [בפסוק הראשון הביא דברי חז"ל והוסיף עליהם פירוש, אבל כאן עוד יותר – כמעט שולל את חז"ל. מה זאת אומרת יצר הרע?! עכשיו הוא באקסטזה של קדושה – זה לא הולך ביחד.], ומן הראוי הוא להכניעו ולאבדו מלב עם קדוש בזמן ההוא [זהו הזמן הכי מוכשר, עם דם על החרב, להכניע את יצרו הרע – כמו שהוא הורג את האויב בחוץ. כעת הוא ב'שוונג' של להרוג – שיהרוג את היצר הרע! זו ההזדמנות. כאשר חיל יהודי מוסר את נפשו בקרב מתגלה שאנחנו עם קדש, הפוך מהעם עליו כתוב "על חרבך תחיה".] אשר "מלכם בראשם" [למה אנחנו עם קדש? כי רואים – כפי שאמרנו קודם – ש"המלך בשדה", "מלכם בראשם" בשדה הקרב. הוא לא לוחם לבד, יש לו את הצבא שלו – צבאות ה' – ודווקא בקרב אנחנו מרגישים שמלכנו בראשנו, נצב עלינו. להלחם להם [הוא הנלחם לנו להושיע אותנו – אנחנו בגדר "מסייע שאין בו ממש", כדברי הבעש"ט^א], ואת העיקר עושה ה', כפי שכתב קודם].

ד. סוד הגיור סוד נשמות הגרים

אם המלחמה אינה זמן ליצר הרע, מהו פשר מצות "אשת יפת תאר"?

אכן יסוד הדבר וסודו הוא על פי דבריהם ז"ל שאמרו שבחטא אדם הראשון נשבו כמה נשמות יקרות ביד סטרא אחרא והם נשמות הגרים,

הוא יסביר שענין כל הפרשה הזו הוא סוד

הוא נמצא באקסטזה של קדושה. איך פתאום אומרים לו שמותר לו לטמא את עצמו במעשה הכי מכווער שיכול להיות?! זהו עיקר הקושיא שלו:

יתיר לנעשות מעשה כיעור [קודם הביא את המושג 'כיעור' מחז"ל "'וחשקת בה' אפילו כעורה", אבל בפשט כל המעשה כאן – לוקח אשה ובא עליה במלחמה – הוא מעשה כיעור. איך הולך יחד עם התרוממות הרוח של מלחמת ה'?!] השנאוי אצלו יתברך, וזה יפעיל הרחקת דביקותנו בו יתברך [דווקא בזמן החרב עם הדם הוא אמור להיות בשיא הדבקות בקב"ה].

הזמן להרוג את היצר הרע

בשלמא התרת אכילת איסור [קדלי דחזירי, כנ"ל]. מצינו לרמב"ם ז"ל [הלכות מלכים פ"ח ה"א] שנתן טעם אם ירעב [פיקוח נפש, שלא יחלש בשעת הקרב, אין לו משהו כשר לאכול – רק דבר איסור]. והוא טעם נכון [נותן 'הסכמה' לרמב"ם. זהו טעם טוב להיתר אכילת חזיר, אבל לא להיתר אשת יפת תאר – אין בלקיחת יפת תאר משום פיקוח נפש.]. אבל מעשה זה יתעבנו עושונו [הקב"ה מתעב ביותר שכיבה עם בת אל נכר – לא דומה לאכילת חזיר "אם ירעב". הרמב"ם מדמה את היתר אכילת חזיר ("אם ירעב") להיתר יפת תאר ("אם יתקפו יצרו") לפי פשט חז"ל, שבהיתר יפת תאר "דברה תורה כנגד

ודודי לוי – אם החיל יזכה אזי תוך כדי האש-חרב-דם תזדמנן לו נשמה טהורה לגאול מבין הקליפות, אשת יפת תאר, ויזכה ל"אני לדודי ודודי לי" ב"תשובת השנה" בסוף שירת האזינו כתוב **אשכיר חצי מדם וחורבי תאכל בשר [אש חרב] מדם חלל ושביה מראש** פרעות אויב" (דברים לב, מב – ראה גם בהערה הבאה).

נ סוד אשכיר [חצי מדם], לשון שכרון, וראה באבן עזרא על הפסוק הבא (חותם שירת האזינו, "הרנינו גו") שכל פעולות ה' הכתובות כאן להנקם מאויביו נעשות בשליחותו על ידי ישראל, כמבואר אצלנו במ"א.

בהמשך – מהן נולד משיח], וכמה גדולי עולם [סנהדרין צון:] שמעיה ואבטליון, ואונקלוס הגר¹³, וכאלה רבות.

אופני קיום הנשמה טהורה בגוף הטמא

עוד אגלה לך סוד אחד [שיתכן ששתי נשמות שוכנות יחד בגוף של גוי:], תמצא נשמה טהורה¹⁴ דבוקה בנשמה טמאה, ואין כח בטהורה להטות הטמאה להטיב [משמע שעם עץמה של קדושה – כשהנשמה הטהורה מספיק חזקה – אפשר להטות לטוב אפילו נשמה טמאה של גוי, מ-ג קליפות הטמאות, כמבואר בתניא¹⁵. אבל כשאין לנשמה הטהורה מספיק כח רוחני להטות את הנשמה הטמאה לקדושה היא נמצאת בגוי, שחי וימות והיא תתגלגל הלאה –] והיא מונחת שם עד עת דרוך [עד ביאת המשיח, או עד אירוע בו היא תגאל].

וצא ולמד כיצא בזה מ[הדוגמה בקבלה למקרה כזה בתורה:] נשמת רבי חנינא בן תרדיון שהיתה דבוקה בשכם בן חמור [האר"י הקדוש אומר שהוא גם בן חמור וגם חמור בעצמו¹⁶] – טמא – וצריך להרוג אותו בסוף, יחד עם כל אנשי שכם, כדלקמן¹⁷. אבל לפני שהורגים אותו – היתה לו נשמה קדושה, שנדבקה בנשמתו הטמאה, וצריך להוציאה]. כרמוז בתיבת רחב"ת [ר"ת רבי חנינא בן תרדיון]. ידים [בראשית לד כא] [דברי שכם וחמור לאנשי העיר]. כאמור בדברי המקובלים, ומצינו שהנפש הלזו לא עשתה מפעל טוב

הגיו. ממילא, אין זמן יותר מתאים מחדש אלול – בו קוראים פרשה זו – לדבר על מה שאנחנו קוראים בשנים האחרונות¹⁸ 'המהפכה הרביעית', שענינה להאיר לגוים, וכולי האי ואולי תתעורר אשת יפת תאר עם רצון כן להתגייר. צריך להעמיק בכך: "תשובת השנה", תשובת חדש אלול, היא גם תשובת אומות העולם. כשאדם הראשון חטא נשרו-נפלו הרבה נשמות קדושות¹⁹ והתפזרו בין הקליפות – נשמות שנולדות כגוים בעולם הזה, אבל הן נשמות קדושות. היו צדיקים, דוגמת הרבי ר' אלימלך, שאמרו שלא השתתפו בחטא אדה"ר – 'ברחתי קודם'. אלה יחידי סגולה, אבל גם יהודים צדיקים יראים וטובים השתתפו בחטא. כולם נפלו, אבל יש שנפלו עדיין בתוך התאר-המתאר של הקדושה²⁰ ונולדו יהודים. גם עד לידת היהודי הראשון, אברהם אבינו²¹, נדרשו עשרים דורות של בירור וזיכוך מחטא אדם הראשון. ברוך ה' כולנו יהודים, אבל יש עדיין המון נשמות טהורות שנפלו לידי הקליפות ונשבו לידי הס"ט"א. יש להן, כח פוטנציאל, להתעורר ולשוב-להתגייר. יש מצב בינים מינימלי של קיום שבע מצוות בני נח, אבל כאן מדבר על גיור ממש, עד שאם המצוה מצליחה אשת יפת תאר הופכת להיות כרות המואביה ונעמה העמונית:

וצא ולמד כמה וכמה גדולי עולם באים מהאומות [שיעור מוסר ראשון, לדעת לייקר את אומות העולם – אי אפשר לשער כמה נשמות קדושות יש ביניהן]. ורות המואביה תוכיח [וכמותה נעמה העמונית, שיזכיר

13 ארבע הדוגמאות – רות, שמעיה, אבטליון, אונקלוס הגר – משלימות ל-1600, 40 ברבוע.

14 נשמה טהורה = 620 = כתר. יפת תאר היא הנשמה הטהורה, ויחד יפת תאר נשמה טהורה = 1711 = חן במשולש.

15 סופ"א.

16 נט ראה לקו"ת לאריז"ל וישלח ד"ה [והארץ הנה היא רחבת ידים].

17 ט וראה גם מלכות ישראל ח"ג מאמר "אחי דינה" ובכ"ד.

18 החל מהתועודות כ"ד טבת ע"ה.

19 שער הפסוקים בראשית דרוש ב.

20 כמבואר באריכות בשיעור הבא בסוד ה"תאר" כמדרגה הגבוהה בשרש נשמת ישראל.

21 נה אדם גר = אברהם (בחלוקת אבר-מה), לכן הוא ראשון הגרים.

בן תרדיון יצא משכם ועכשיו שייך לדינה. עכשיו שכם נשאר גוי רע, בלי שום קדושה, ושמעון ולוי צריכים לבוא לגמור חשבון עם שכם בן חמור ועם כל אנשי שכם (שלפי הרמב"ם¹⁰) היו חייבים מיתה משום שלא דנו את שכם). [ושמור לך כלל זה [אפשרות אחת, שעוד יתייחס אליה לקמן, היא שנפש טהורה נדבקת בנפש טמאה בתוך גוף של גוי, ללא כח להטותו להיטיב – לעורר אצלו רצון להתגייר (ואדרבא, הוא רוצה לגרום להתבללות של ישראל) – ואז צריך מעשה מיוחד לשחרור הנפש הטהורה].

ויש [אפשרות אחרת]: נפש קדושה בין הקליפה, שבמקום שכונתה [יש בה כח ו] תטה לב השוכנת בתוכו להטיב, ויגרשו חלק הרע [לעתים מגרש את הנפש הטמאה – לא הופכים אותה, אבל היא לא מתגברת והנפש הטהורה מגרשת אותה וממילא היא לא צריכה לצאת מאותו גוף]. או ימתקוהו [שגם הנפש הטמאה מתגיירת בגיור]. והם [מגרשי או ממתיקי הרע]. הגרים המתגיירים מן האומות מעצמן, כרות המואביה וכנעמה, וכמו שראינו בעינינו גרים שמעצמם באים ומתגיירים.

אשת יפת תאר – ה'בינוני' של הגרים

לפני שנמשיך, נאמר כלל גדול שיוצא כאן. קראנו שיש שתי בחינות במציאות הניצוץ הטוב אצל הגוים, אבל בעצם יש שלש:

כאשר לטוב אין כח להמתיק את הרע (או לגרשו מהגוף) הרע 'נחלט' בגוף הטמא של הגוי, ממנו צריך לשחרר את הטוב (ובמקרה של שכם בסוף צריך להרוג אותו). הגוי לא מתגייר בגופו, אבל משהו ממנו כן התגייר – סוג של גיור – הקדושה שהיתה בו הצליחה לצאת ממנו.

בשכם [הצדיק הכי גדול, רבי חנינא בן תרדיון, היה בתוכו ללא כל יכולת השפעה עליו].

אנשי שכם הסכימו למול – יש כאן הרבה מסחר, הרבה הזדמנויות פז (גם התאוו לבנות ישראל, ובנותיהם לבחורי ישראל, "את בנתם נקח לנו לנשים ואת בנותינו נתן להם") – ו"להיות לעם אחד"¹⁰. פלאי פלאים שיעקב לא חשש להתבללות שיכולה לצאת מהנחת דינה בידי שכם (או בפתרון אחר בו ימשיך הדו-קיום בשכנות עם אנשי שכם²⁰). שמעון ולוי, חוץ מרצונם (הבריאה והמוצדק) להנקם ממי שחלל את אחותם (וכטענתם בסוף לאביהם – טענה מנצחת לפי משמעות התורה – "הכזונה יעשה את אחותנו"²⁰), היו כנראה יותר מציאותיים מאשר אביהם והבינו היטב את סכנת ההתבללות – אוי ואבוי אם היינו מחיים אותם והיינו נשארים כאן, היינו באמת עלולים להיות עמם לעם אחד (כפי שאמרנו להם בעצמנו, אמנם במרמה, "והיינו לעם אחד"²⁰), אז לא היה עם ישראל בכלל, היתה התבללות טוטאלית ר"ל.

בכל אופן, בינתיים נשמה טהורה נדבקת בנשמה הטמאה של שכם בן חמור ואסור להרוג אותו כשהיא בתוכו. איך מרוקנים אותו ממנה? דווקא באונס דינה בת לאה – בפגיעה החמורה ביותר, "בהדי כבשי דרחמנא למה לך"²⁰ – קרה דבר גדול מאד, גאולת הנשמה הטהורה:

ויצתה כשדבק בדינה מצאה הנפש מינה ונדבקה בו כאומרו ותדבק נפשו בדינה [בראשית לד ג] [מי דבק בדינה? רבי חנינא

סא בראשית לד, כא-כג.

סב ראה רמב"ן שם (ושאר המפרשים שבעקבותיו).

סג שם פסוק לא.

סד שם פסוק טז.

סה ברכות י, א; תנדב"א פ"ח. וראה גם הממד הפנימי וישלח.

אותם (כמו ששמעון ולוי הרגו את אנשי שכם, מתוך חשש להתבוללות ונקמת קדש כנ"ל), אבל לא מקבלים את הגרים מהסוג הזה – אלו הם 'רשעי' הגרים.

יש גרים שצריכים לקבלם בזרועות פתוחות – אחרי מבחן מסוים, כמו שנעמי בחנה את רות והבינה שהיא רצינית, וכמו שנפסקה בהלכה שאם רואים שגר הוא רציני אסור לענות את הדין, צריכים לקבל אותו מיד^ט – אלה הגרים שבבחינת 'צדיק'.

הדבר השלישי הוא הסיפור המוזר, המופלא, של אשת יפת תאר. מצד אחד, מזכיר את שכם ואת דינה – שתוך כדי הביאה הראשונה, בשעת המלחמה, משתחרר אצלה איזה ניצוץ – אבל תכל'ס לא תופס עד שהיא לא תרצה בעצמה. לשם כך צריך את כל המשך הפרשה. אם כן, "אשת יפת תאר" היא מעין ממוצע אצל הגרים, ה'בינוני' של הגרים, שצריך תהליך שלם (שה'צדיק' של הגרים לא צריך, בא מעצמו). איך אני יודע שאשת יפת תאר היא ה'בינוני' של הגרים? תעשו חשבון – "אשת יפת תאר" שוה 1792, יד (דוד, שנשא יפת תאר) פעמים **בינוני**.

[ככל ממוצע, ה'בינוני' כולל את כל הבחינות^ט: יש "אשת יפת תאר" שבבחינת 'צדיק שבבינוני', ש"אם קבלה עליה להכנס תחת כנפי השכינה מטבילה לשם גרות מיד". ה"אשת יפת תאר" הרגילה היא בבחינת 'בינוני שבבינוני', הנדרש לכל תהליך הבירור שכתוב בה – "ואם לא קבלה תשב בביתו שלשים יום שנאמר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים וכן בוכה על דתה ואינו מונעה ומגדלת את צפרניה ומגלחת את ראשה כדי שתתגנה בעיניו ותהיה עמו בבית נכנס ורואה

לאיך, יש גר שבא מעצמו ומתגייר. יתכן, כמו שמדברים במהפכה הרביעית, שבא מעצמו אחרי שהשרינו על הגוים אור מקיף של לימוד תורה, מתוך תודעה שמשיח לא יכול לבוא לפני שכל הגרים מתגיירים. לדוגמה, לרות היתה משפיעה – נעמי – וספק גדול אם היתה מתגיירת בלעדיה. בכל אופן, נעמי לא לקחה את רות בשבי – משהו אחר לגמרי.

החידוש שיש כאן מצב בינים – בעת מלחמה לוקחים גוים בשבי, ודווקא אז היהודי רואה "אשת יפת תאר", רואה גר בפוטנציאל, כדלקמן. הוא צריך לעשות פעולה שדומה לשכם ודינה – בשביל להחליט את ההתעוררות הוא בא אליה ביאה ראשונה – ואז מתחיל הניצוץ לצאת. אחר כך יש תהליך שלם – להביאה הביתה וכו' – ואם התהליך מצליח היא מתגיירת ונישאת לו. בהחלט לא הסיפור של רות, אף שהוא מדמה אותה לרות – זהו מצב בינים.

נאמר בלשונונו: כמו שבתניא, "ספר של בינונים", מוסברות שלש מדרגות – צדיק, בינוני ורשע – גם אצל גרים יש שלש מדרגות. יש גר 'רשע', שהניצוץ שבו לא באמת גובר על הרע שבו, והלואי שלא היה מתגייר – "אמר רבי חלבו: קשים גרים לישראל כספחת"^ט. לכן יש עדות בעם ישראל – כמו החלבים ועוד – שתקנו מעין תקנה לא לקבל אליהם גרים. איזה גרים? כמו שכם (שמל את עצמו – עיקר הגיור לפני מתן תורה – כדי שיוכל להתקבל ולהדבק בעם ישראל, בדומה היום לגיור בדיעבד של 'בני זוג' לא יהודים כדי שלפחות לא יחיו יחד זוג של יהודי וגוי, ומתוך תקווה, אחרי מינימום של לימוד ומבחן, שאכן אותו גר יאמץ לעצמו מנהגי-מצות ישראל בחיי היום-יום). אין להם כח (וגם לא ענין) להרוג

טח הלכות איסורי ביאה פ"ד ה"א וה"ה.
טט הלכות מלכים פ"ח ה"ה, ה"ז וה"ט.

למצוה, כמו "ואביו שמר את הדבר"^ט. כאן מדבר על העוסק במצוה וגם בתודעה כולו נתון בקיום המצוה – אזי אור השכינה מתלבש בו ומגרש ממנו את הרע.], ובפרט שלוחי מצוה [כמו חילים בקרב.], ועיין מה שפירשתי בפרשת שלח לך ששלוחי מצוה בעת שליחתם אפילו מיצר הרע מצותם מצילתם [זהו עוד טעם שכאן לא מדובר ביצר הרע, לכאורה נגד חז"ל. היום ה'ראש' החילוני היה אומר שהמלחמה מעוררת יצר הרע הגורר אחריו את יצר הניאוף, אבל הוא אומר בדיוק הפוך.], וכמו כן ["את זה לעמת זה"^י ו"מכלל הן אתה שומע לאו"^י]: העוסק בעבירה מתלבשת בו רוח הטומאה ומעותת דרכו [ואז באמת "עברה גוררת עברה", אבל בעושה מצוה אדרבא – "מצוה גוררת מצוה"^{יא}].

זיהוי הניצוץ הקדוש

ואחרי הודיע ה' אותנו את כל זאת, יאירו מאמרי אל עליון כשמש בצהרים במצוה זו, והיא לפי שהקדים כי תצא למלחמה וגו', שיציאתו היא לדבר מצוה כמו שפירשנו למעלה [שיוצא למצוה – לא יוצא עם מניע כל שהוא של קבלת הנאה מהיתרי איסור בשעת מלחמה, אלא אך ורק "למלחמה על איביך", להלחם באויבי ה'].

[לכן, מכיון שהוא בתוך מצוה, שליח מצוה]: אמר עוד אם ראה בשביה פירוש בשעת שביה, וכמו שכן דקדק רמב"ם בפרק ח' מהלכות מלכים [הלכה ג] [כנ"ל, שכבר יש שבי, אבל עדיין עוסק בגמר הפרטים האחרונים של המלחמה. למה?], כי באותה שעה עודנו עוסק במצוה [הוא עדיין באקסטוזה, ב'היי'

אותה יוצא ורואה אותה כדי שיקוץ בה ומגלגל עמה כדי שתקבל אם קבלה ורצה בה הרי זו מתגיירת וטובלת ככל הגרים" (ואזי יש בירור מצד האיש, האם הוא חפץ בה או לא – גם קשור לניצוץ שבה ולתוקף הגיור, כדלקמן). אבל יש גם "אשת יפת תאר" שבבחינת 'רשע שבבינוני', "לא רצתה להתגייר [לאחר שלשים יום] מגלגלין עמה שנים עשר חדש" שמה עד סוף השנה כן תסכים להתגייר (ואם גם אז לא רצתה להתגייר עליה לקבל שבע מצוות בני נח, ועד ל"יפת תואר שלא רצתה להניח ע"ז אחר השנים עשר חדש הורגין אותה" כדן "כל עכו"ם שלא קבל מצות שנצטוו בני נח הורגין אותו אם ישנו תחת ידינו" – אין כאן 'רשע שבבינוני' אלא רשע סתם). נמצא ששלש המדות שביפת תאר הן בעצם שלשה זמנים – מיד, לאחר שלשים יום, לאחר שנים עשר חדש, ודוק.]

שמירת החיל מיצר הרע בזמן המלחמה

אחרי הקדמה זו חוזר האוה"ח לדבר על החילים במלחמה, המצויים באקסטוזה של קדושה כנ"ל:

והנה כבר כתבתי כמה פעמים, כי באמצעות מעשה המצוה [תוך כדי מצוה, ובפרט מצוה גדולה, ובפרט מצוה במסירות נפש]. יתלבש באדם אור השכינה^{יב} ויגרש ממנו חלק הרע, כאומרו שומר מצוה לא ידע דבר רע [קהלת ח ה] [לכל אחד יש רע בפנים, והמצוה שומרת עליו מפני הרע ואף מגרשת את הרע מקרבו. הבעש"ט^{יג} מפרש "שומר מצוה"^{יג} שמצפה

ע אדמו"ר הזקן כותב בלקו"ת שאשת יפת תאר היא "נקודת הלב" (ולפעמים "נקודת פנימיות הלב"). נקודת הלב = אור השכינה (פנימיות ע"ה).

עא צואת הבעש"ט בתחלת כש"ט.

עב קהלת ח, ה.

עג בראשית לז, יא.

עד קהלת ז, יד.

עה נדרים יא, א ובכ"מ.

עו אבות פ"ד מ"ב. והנה, יפת תאר = מצוה גוררת מצוה!

תתעטף^{עט} – כשיהודי תאב למשהו סימן שיש בו ניצוץ קדוש שעליו לברר. "רעבים גם צמאים" מגלה ש"נפשם בהם תתעטף" – יש נפש, נשמה קדושה, בתוך הדבר. איני קורא לחשק שלו יצר הרע אלא יצר טוב. אין פה יצר הרע, והחשק שלך הוא יצר טוב של הכרה בנשמה הקדושה שיש בה, כי החשק הוא], בזמן שאתה דבוק בשכינה, באמצעות היותך עסוק בשליחות מצוה כאמור, זה יעריך שלדבר טוב חשקת. [זהו יצר טוב שלך, והדבר שאתה חושק הוא עצמו טוב – הכל טוב, כל החשק וכל הסיפור].

ודקדק לומר בה, ולא אמר אותה, להעיר כי לא ל[גוף ה]אשה אתה חושק אלא למה שבה [הנשמה הטהורה ששוכנת בגופה]. שהיא יפת תואר, שהיא חלק הטוב, הדומה לנפש הטהורה, וכפי זה הגם שכעורה האשה [בגופה] בכלל ההיתר, כי אינו חוזר יפת תואר לגולם הנגלה, כי אליו לא ימשך תאות ישראל במצב זה [מדגיש שוב ושוב, אתה במצב של אקסטזה של קדושה – אין לך יצר הרע, לחשוק את הגשמיות. כל מה שאתה חושק הוא רוחניות טהורה]. כמו שאמרנו.

לקיחת החלק הפנימי במלחמה

ואמר ולקחת לך לאשה – הנה בכל מאמר המתכנה לה [כל הפעלים שמדברים עליה], אמר הכתוב בלשון כינוי והבאתה וגו', ובעלתה וגו', ושלחתה [עם מפיק ב-ה, לומר שהולך על האשה]. וכאן [בביאה הראשונה, לפי הרמב"ם]. אמר ולקחת [ולא 'ולקחתה']. שינה הכתוב, להעריך שהלקיחה היא בנעלם [אינך לוקח אותה – את הגוף שלה, אליו התייחסו כל המלים – אלא משהו נעלם, רמז ללקיחת הפן-הממד הנעלם שיש בתוכה, יפת התאר

(מי לא זוכר את הקריאה הנרגשת של מוטה גור – "הר הבית בידינו!"). אם כבר הוריד ידיו מהמלחמה אינו שליח מצוה ואין בו אור השכינה שמגרשת את הטומאה ומזכה אותו בהתעוררות של קדושה. אבל ברגע הקריטי, שכבר שבה ועדיין לא פרש מהמלחמה, אם יראה אשת יפת תואר, פירוש אשת סמוך [כמו שהדגשנו והסברנו בתחלת השיעור].

ורבותינו ז"ל אמרו [קידושין כא:]: אשת איש, ודבריהם אמת [יפה שהוא צריך להסכים למה שחז"ל אומרים...], אלא שאם לדבריהם לבד יכוין, היה לו לומר אשת איש, לא אשת יפת תואר [הסמיכות כאן אינה ל"איש" אלא ל"יפת תאר"^{טו}]. אלא באה להעיר שבאמצעות היותו עוסק במצוה [של המלחמה]. יגלה ה' את עיניו להכיר באשת גוי שיש בה יפת תואר [אשה שהיא בעלת "יפת תאר", שיש בה יפת תאר. כאן "יפת תאר" היא משהו מופשט –], שהיא נשמה הקדושה, הנקראת יפת תואר [וגופה הוא "אשת יפת תאר"].

כי זוהר נשמות הקדושות מופלא ועצום הוא [זהר הנשמה היהודית, נשמה קדושה, הוא הדבר הכי מופלא ועצום שיש בעולם – למי שזוכה לחוש בו. מי ראה את זהר הנשמה הזה? ה"חד בדרא" שבא אחרי בעל אוה"ח – הבעש"ט, שאם היו נפגשים היה בא משיח, רואה בכל יהודי את זהר הנשמה הקדושה. כך החיל המוסר את נפשו למען ה' יכול לזהות אותו ניצוץ במלחמה]. וזאת האשה קנתה בה חלק זה הטוב [שנפל לה מחטא אדם וחווה כנ"ל]. ולזה קראה הכתוב אשת [בעלת] יפת תואר, והכרתה היא שעל ידי שאתה רואה שאתה חושק בה [כתורת הבעש"ט^{טו} על "רעבים גם צמאים נפשם בהם

עז ובשיעור הבא מבוארות באריכות שלש המדרגות כאן – "תאר", "יפת תאר" ו"אשת יפת תאר".

עח כש"ט אות קצד; בעש"ט עה"ת פרשת יתרו אות כו.

כפי שהסברנו. אין ידוע אם חלק הדבוק בה הוא דבר היוצא בדביקה ראשונה כנזכר ונשארה האשה חלוטה בחלק הרע, ונתרוקנה מחלק הטוב [כמו שכם בן חמור]. או אפשר שכולה נחלטת בחלק הטוב, כרות, וכנעמה, אי-הידיעה הוא סימן של מצב ביניים, וכל

הפעולות בהמשך הן כדי לבדוק ולברר:

לזה יצו ה' והבאתה אל תוך ביתך וגו', וירחיק ממנה חלק דביקות בחינת רע [מנקה ומטהר אותה שלב אחר שלב מדבקותה ברע, על ידי כל הפעולות שהתורה מצוה לנו]. ואז תדבק האשה אחר שלשים יום [רמב"ם הלכות מלכים פ"ח ה"ה] אם נתגיירה [מרצונה הטוב], אשתו זו [כולה, הגוף והנשמה, הכל יחד שייך לו בקדושה]. והרי היא כרות וכנעמה, והוא אומרו והיתה לך לאשה אם יחפוץ. [אבל יש עוד פסוק, "והיה אם לא חפצת בה וגו'":] ואם לא יחפוץ וגו' [אחרי שלשים יום, סימן גם שלא התגיירה מרצון מלא], זה לך האות כי חלק הטוב שהיה בה יצא על ידי מעשה הראשון ונחלק הרע [מן הטוב, כמו במעשה שכם].

כעת מכניס את היצר הרע. עיקר החידוש כאן, מתי אין ליהודי יצר הרע? דווקא בשעת מלחמה, כשאני ב'היי' של קדושה. אבל כשאני חוזר הביתה אני יהודי רגיל, שיש לו יצר הרע: ולצד שיש מקום שיתאוה האדם לאשה נכרית בדרך זנות, כי לא אמרנו שלא יתאוה לנכרית אלא אם יש בה נפש קדושה, דוקא בזמן שהוא עסוק בדבר מצוה [שלוחי מצוה, חילים בקרב]. כמו שכתבנו, מה שאין בן אחרי כן [יתכן שכעת חושק אותה ביצרו הרע. צריך כאן שתי הבחנות, לבחון אותה וגם אותך – לבחון עד כמה היא אמיתית ולבחון את החשק שלך]. לזה צוה ה' וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה וגו', וכל הדברים המנוולים את האשה, להסיר תאוה הטבעית, ואם [אחרי שניקית את לבך מהיצר הרע שלך, וגם היא] נתגיירה

הרוחנית שבקרבה], שהיא נפש הקדושה, שבאמצעות הענין יהיה לו בה לקיחה אחת [יש דפוסים שכתוב 'אחרת'], שיזכה ביפת תואר, כי כשידבק איש ישראל באשה שבה חלק מהטוב, תיכף יקנה מקומו חלק הטוב בישראל ויזכה בו, כמו שזכתה דינה בת יעקב בנפש קדושה בפגוע בה שכם בן חמור [ברגע שנדבק בה שכם, ברגע אחד, החלק הטוב עבר ממנו ונדבק בה. גם כאן, ב"ולקחת לך לאשה" החלק הטוב מיד ידבק בך בביאה הראשונה, ואחרי המלחמה יהיה מבחן אם אפשר לגייר גם את הגוף שלה].

אפשר להעמיק ולומר שהדברים נכונים לא רק מצד החיל בשעת המלחמה, אלא גם מצד ה"אשת יפת תאר": דווקא בגלל התרוממות הרוח של החיל בקרב, לא רק שהוא רואה את ה"אשת יפת תאר", את הנשמה הטהורה, אלא שמצבו מושך אותה (וכנ"ל בסוד שבי, ששובה את הלב). זהו פשט – ה"אשת יפת תאר" בתוך הגוי מתפעלת מהחיל כשפתאום רואה קדושה בעצמתה. בחסידות מדובר על "כח העצם" ו"אור העצם"^פ. אצל החיל, במסירות נפשו, מתגלה "כח העצם" (שם סג), שלמעלה אך הולך יחד עם "אור העצם" (שם מה). האורות שלו – ה'היי' שלו – מאפשרים לו לזהותה, "וראית בשביה", והיא נמשכת בהתפעלותה מ"כח העצם".

בירור הקליפה לאחר המלחמה

והנה לפי שיש שתי בחינות בדביקות הקדושה בקליפה כמו שזכרנו למעלה [או שהטוב יוצא מהגוי והוא נשאר טמא, או שאפשר לגייר אותו לגמרי, כגרי הצדק הבאים מעצמם], וזאת האשה [שהיא מצב הביניים,

פ ראה ד"ה "מצותה משתשקע" תשי"ג ד"ה "ויהי אומן את הדסה" תשי"ג ושי"ג.

מהם עולה 'מוסר מלחמה' של התורה ביחס לקליפה ששמשה את הקדושה – גם אם היא נדחית בסופו של דבר.

מה היה עיקר הווארט? ווארט ששייך למהפכה הרביעית בכלל: שבמלחמת קדש החיל נמצא בשיא הקדושה, בשיא ההתלהבות של אש-קדש, מה שקראנו אקסטזה של קדושה, ולא שייך אצלו יצר הרע בכלל. הוא חושק אך ורק ליפת תאר של הקדושה. זו עצה מופלאה, "פלא יועץ"^{פא} של התורה, לתת את המצוה של "יפת תאר" כדי לשחרר את הקדושה מהקליפה ולגייר גרים. אנחנו רוצים לגייר גם את הצדיק שבגר וגם את הבינוני שבגר – את כל הגרים, רק אז יכול לבוא משיח.

פא ישעיה ט, ה.

וחפץ בה [אחרי כל הניווט שהתורה אמרה לך לעשות]. זה לך האות כי נתמתקה ונחלט ממנה חלק הרע [כולה קודש. ה'בינוני' שבגרים הפך לגר צדק – צדיק שבגרים]. ולזה והיתה לו לאשה, ואם לא יחפץ בה, דקדק לומר בה, להעיר כי החפץ הוא במה שבה [בתוך שלה כנ"ל], שהוא "חלק הטוב".

סיכום

עד כאן ביאור האור החיים – בפירושו הראשון, ביחס לאשה ממש (ולא רק באלגוריה של אשת יפת תאר לנשמה) – לבירור שמגיע עד תכליתו, כאשר ה"אשת יפת תאר" מתגיירת ונעשית אשתו בקדושה של הלוחם. בהמשך דבריו הוא מסביר את פסוקי "והיה אם לא חפצת בה" ומלמד כי

"אשת יפת תאר" – גאולת הנשמה

שיעור אור החיים פרשת כי תצא

קיצור מהלך השיעור

פרשית "אשת יפת תאר" נדרשת בחסידות וגם בדברי בעל אור החיים הקדוש בעומק על עבודת התשובה הנדרשת בחדש אלול והימים הנוראים (שהיא בעצם תמצית לכל עבודת האדם בעולמו, מלחמת היצר ועבודת "כל ימי בתשובה"), כאשר ה"אשת יפת תאר" עצמה היא הנשמה לקומותיה השונות (סוד ה"צלם", כמבואר ב**פרק א**). בשיעור שלפנינו (ב**פרק ב**) משלב הרב בין שני הפירושים ובונה מהם מהלך אחד, המקביל גם לטיפוס בסולם הספירות של עולם האצילות.

שרש הנשמה של כל אחד, המזל, "מזליה חזי" (חוש ראייה באלקות למעלה מטעם ודעת, שממנו נוזלים, מהלא-מודע למודע, הרהורי תשובה), של כל יהודי. בפני "אשת יפת תאר" משתקפים ה"פנים מאירות" ו"פנים שוחקות" של הקב"ה, המלך העליון, בדרגה הכי פנימית ועצמית.

גם בעל אור החיים הקדוש (בפירושו השני לפסוקים, פירוש "בדרך רמז", אלגוריה בלע"ז) וגם אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה¹ מפרשים באריכות את פרשת אשת יפת תאר כמתייחסת לנפשו של היהודי. כלומר, לכל יהודי – אני ואתה ואת – יש "אשת יפת תאר" בנשמה, שרש הנשמה שלו, ובהתאם לכך צריך לפרש את כל הפרשה. יש הרבה קוים משותפים, קוי דמיון, בין ביאורי אדמו"ר הזקן

א. "אשת יפת תאר" – סוד הצלם ביאור פרשת "אשת יפת תאר" בנפש האדם

פרשת כי תצא נקראת תמיד בחדש אלול ובוודאי קשורה לעבודת התשובה של החדש. "כי תצא למלחמה" מתחולל גם בנפש פנימה, במלחמת היצר בכלל ובפרט ב"מלחמתה של תורה" – של חדש אלול, ה"עיר מקלט" של השנה, כרמוז בפסוק "אנה לידו ושמתי לך"² ראשי תבות **אלול**. תורת אלול היא ענין "כי תצא למלחמה וגו' וראית בשביה אשת יפת תאר וגו'".

לראות בשביה "אשת יפת תאר" זו באמת זכות עצומה, וכפי שכתוב בחסידות – ונראה גם באוה"ח הק' – שה"אשת יפת תאר" היא

ג מגלה ג, א.

ד"ה "כי תצא" הראשון (לד, ג ואילך) ובעיקר ד"ה "כי תצא" השני (לה, ג ואילך) וביאורו (ל, ג ואילך). ראה גם מעין גנים ח"ה פרשת כי תצא (עפ"י שיעור ב' אלול נ"ט בו נלמד באריכות הדרוש בלקו"ח).

נרשם ע"י איתניאל גלעדי. לא מוגה. ח' אלול ע"ט – כפ"ח. א סנהדרין מב, א. **שדה קרב** = תורה ו"המלך בשדה [הקרב] ("כנ"ל בשיעור הקודם).

ב שמות כא, ג.

וגם בשרד – חוט צבוע' בו מתארים את הצורה הרצויה. שרד בא מאותו שרש כמו משרד – כנראה יש משרד מיוחד בממשלה שזהו תפקידו, לתאר-להגביל בצורה הנאותה ביותר גבולות כל שטח וכל **מבנה** (סוד יחוד **מה-בן**, סוד **מהיטבאל**, כנודע).

איפה נמצא המושג המופשט "תאר"? כתוב גם שתורה לשון תאר^א – "תורת האדם"^ב היא "תאר האדם"^ב (ביטוי בתנ"ך). עצם התאר המופשט הוא בכתר (**כתר** היינו **כ-תאר**^ד). הכתר הוא המחוגה^{טו}, הכח המשרטט את העיגול ומגדיר את הקודש לעומת החול – הקודש בפנים ומחוץ לקו, לעיגול, כבר משהו אחר, מחוץ לתחום. ה"יפת תאר" היא בתפארת (כמפורש בלקו"ת) וה"אשת יפת תאר" היא כבר מלכות. יש פה סוד מאד יפה ופשוט – ה"תאר" המופשט בכתר^{טו}, ה"יפת תאר" בתפארת וה"אשת יפת תאר" במלכות – ראש-תוך-סוף של הספירות. יש בכך גם הרבה רמזים מאד מיוחדים^י.

י רד"ק עה"פ לשיעיה שם. וראה שאר מפרשים שם.
יא ראה הקדמת עמודיה שבעה עמ' ג ובהערה א שם.
יב שמואל-ב ז, ט.

יג כפירוש המפרשים לביטוי "תור האדם" (דהיי"א יז, יז וראה מלבי"ם שם ובמצודות בפסוק המקביל – בו נאמר "תורת האדם" – בשמואל-ב ז, ט), וראה גם שיעור מוצאי י"א אדר ש"ז. להעיר שתאר מופיע ביחס לאדם גם בפסוק הנ"ל בישיעה ("יתארהו בשרד... ובמחוגה יתארהו ויעשהו כתבנית איש כתפארת אדם לשבת בית") וגם שם יב, ד.

יד באנגלית, "קו מתאר" – מוסח יסוד באדריכלות – היינו contour, ראש-תוך-סוף **כתר**!

טו **כתר** = י"פ **מחוגה**, עשרה עיגולים מצטיירים מהכתר!
טז **תאר** אותיות **אתר**, שבחילוף **א-כ** באכ"ב היינו **כתר**. וכן, **אתר** ראשי תיבות **אמנונה-תענוג-דצון** – ג רישין שבכתר (ראה סוד ה' ליראין, 'ג' רישין בכתר" עמ' קכ).

יז **תאר**, **יפת תאר**, **אשת יפת תאר** = 3484 = **יג** פעמים 268, כאשר 268 הוא מספר האותיות בכל פרשת יפת תאר. **כתר-תפארת-מלכות** = 2197 = 13 בחזקת 3. וביחד עם 3484 הני"ל = 5681 = 13 **אחד-אהבה-אלול** במ"ק פעמים 437 **חוגה** פעמים **חיה**, ה"אשת יפת תאר".
ורמז כללי נוסף: כל חמשת פסוקי פרשת "אשת יפת תאר" עולה 23293, שבתוספת שלשה כוללים (כנגד "אשת יפת

לפירוש בעל אוה"ח הק'. לכן התכלית הערב היא גם לחבר בין הפירושים שלהם.

"תאר", "יפת תאר" ו"אשת יפת תאר"

לפני ביאור סדר הפסוקים ופירושו בעבודה נקדים הקדמה יסודית ועיקרית – עיקר הווארט בדברי אדמו"ר הזקן – אודות כינוי הנשמה "אשת יפת תאר" (שלאורו ניתן להבין יותר לעומק, עם יותר געשמאק, גם את דברי בעל אוה"ח^ה):

בביטוי "אשת יפת תאר" "אשת" היא סמיכות וגם "יפת" סמיכות. כלומר, יש כאן שלשה דברים – הכל מתחיל מ"תאר", יש "יפת תאר" ויש "אשת יפת תאר". בדרך כלל בחסידות רק מסבירים את ה"יפת תאר" בפני עצמה – מזל-שרש הנשמה – ו"אשת יפת תאר" היינו כאשר השרש מאיר ומתלבש בתוך גוף האדם!

אמרנו שגם "יפת תאר" היינו סמיכות – יש את ה"תאר" עצמו, כמו בפיוט של שבועות "תאר כלה מאד נתעלה"^י. יש פסוק בנביא "יתארהו בשרד... ובמחוגה יתארהו"^{יא}. "תאר" – חוץ מ"יפה תאר" – הוא עצם התאר עצמו – הוא המקיף המגדיר ומגביל את הגדר של משהו, התאר שלו, כמו בהגדרת גבולות ארץ ישראל^{יב}. מתארים במחוגה, שמציירת עיגול,

ה הן בפירושו השני, בו מתמקד שיעור זה, והן בפירושו הראשון, בו עוסק השיעור הקודם.

ו נעיר שגם במהלך הראשון של בעל אוה"ח יש הבדל בין "יפת תאר" ל"אשת יפת תאר".

ז מתוך פיוט "אז שש מאות" למוסף של חג השבועות.

ח ישעיה מד, יג. המלה העיקרית לענינו, "יתארהו", חוזרת פעמיים. "יתארהו בשרד... ובמחוגה יתארהו" עולה 1820 (מנין שמות אות' בתורה, וכו'). "אשת יפת תאר" = 1792 = **כת** פעמים **אחד-חוגה**, ובמספר קטן "אשת יפת תאר" = **כת**, ביחד = 1820, סוד "ועתה יגדל נא **כח א-דני**" (במדבר יד, יז) כנודע). רק "בשרד... ובמחוגה" משלימים ל-576, **כד** ברבוע. ט יהושע ט, ט (וראה רש"י שם) ובכ"ד.

'אשתי תפארת'

נראה משהו יפה, בתור התחלה: כל מלה ב"אשת יפת תאר" בת שלש אותיות, אז אפשר לצייר – לתת תאר, כל האהבה שלנו לציור אותיות היא נתינת תאר – כרובע של שלש על שלש:

א ש ת
י פ ת
ר א ר

נסתכל על הפנות והנקודה האמצעית (שהן בעצם דילוג אותיות מההתחלה ועד הסוף, אבל ב'תאר' רואים יותר ברור) – האותיות יוצרות את המלה **תפארת**. רק הראש-תוך-סוף ("אשת יפת תאר") הוא **אפר** – "ואנכי עפר ואפר"¹⁶, כתוב בגמרא¹⁷ **שאדם** הוא **אפר-דם-מרה**, אדם מתחיל מאפר – ועם שתי הפנות האחרות כבר **תפארת** ("כתפארת אדם"). איזו מלה יוצרות ארבע האותיות שנשארו? "יפת תאר" קרוב למלה תפארת, וארבע האותיות האחרות הן מלה פשוטה ששייכת לענין – **אשתי**. "**אשת יפת תאר**" היינו **אשתי תפארת**, כך מגלה תאר הביטוי. הייתי חושב שאשתי מלכות, אבל לא – אשתי תפארת.

סוד הצלם

חוץ מההסבר ש"אשת יפת תאר" היא המלכות (חלק הנשמה שמתלבש בגוף) וה"יפת תאר" היא התפארת (השרש, המזל), אומר אדמו"ר הזקן עוד יסוד גדול – שלמדנו עליו¹⁸ במאמר אחר של אדמו"ר הזקן בלקו"ת¹⁹ – שה"אשת יפת תאר" היא בעצם סוד הצלם.

תאר, שלש המדרגות צ-ל-ם, ואף כנגד שלש המצוות שישנן בפרשה זו לפי הרמב"ם (עולה יג פעמים "אשת יפת תאר"!) יח בראשית יח, כז.
יט סוטה ה, א. **אפר-דם-מרה** = ל"פ **חיה** (ג"פ **צלע**, ממוצע כל תבה).

כ שבת בחקתי ע"ח; אור לכ"ח חשון ע"ט.

כא לקו"ת בחקתי מז, ג.

הצלם הוא המחבר את הנשמה לגוף או את האור לכלי – הוא מדרגת ביניהם, ע"ד ממוצע המחבר. שוב, הוא אומר שהצלם בו ה' ברא את האדם – "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם"²⁰ – הוא "אשת יפת תאר"²¹.

מוסבר בכתבי האריז"ל²² בסוד הצלם שה-**צ** היינו הנר"ג, חלקי הנשמה שמתלבשים בתוך הגוף – במח (נשמה), בלב (רוח) ובכבד (נפש), המלך של הגוף²³. למה **צ**? יש כאן תשע ספירות שמתלבשות – החב"ד הן הנשמה שמתלבשת במח, החג"ת הן הרוח שמתלבשת בלב והנה"י הן הנפש שמתלבשת בכבד – וכל אחת מתשע הספירות כלולה מעשר, סה"כ **צ**. מדרגה זו, המתלבשת בגוף, היא ה"אשת יפת תאר".

ה-**ל** וה-**ם** הן שני מקיפים – מקיף קרוב ומקיף רחוק. כתוב²⁴ שאת המקיף הקרוב (ל), שנקרא בבואה (צל), יש גם לגוי – אבל בבואה דבבואה, מקיף דמקיף, המקיף הרחוק (ם), אין לו. מה היחס ביניהם? ה-**ל** של הצלם – שהוא מסביר שהיא ה"יפת תאר", השרש – היינו חב"ד, שלשה כחות, אבל לא החב"ד הראשונים שאמרנו קודם, המצטרפים לחג"ת ונה"י ב-**צ** של הצלם, אלא חב"ד בעצם. אם האדם הזה הוא ז"א דאצילות יש לו חב"ד-חג"ת-נה"י, ואז ה-**ל** אינן ספירות דז"א בכלל, אלא חב"ד האמתיים, חב"ד בעצם שלגמרי למעלה מז"א. היות שכל אחד משלשת הכחות כלול מעשר עולה ל.

עד כאן יש אפילו לגוי. מה היחוד של

כב בראשית א, כז.

כג "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם" = 2816 = 11 פעמים 256, 16 ברבוע כו, אהרן. "אשת יפת תאר" = 1792 = 7 פעמים 256. הממוצע שלהם = 2304 = 48 ברבוע. המכנה המשותף, 256 = 2 פעמים 128, ראה לקמן.

כד קונטרס חסדי דוד אות ב ובכ"מ.

כה של"ה תולדות אדם, בית ישראל, אות קיד.

כו חסד לאברהם מעין ב נהר נב (ובכ"ד בקבלה וחסידות) עפ"י יבמות קכב, א; גיטין סו, א.

חב"דניק של ה-צ של הצלם.
חב"דניק הרבה יותר אמתי, של ה-ל של הצלם, חב"ד בעצם.

אבל עיקר השרש האמתי של חב"ד הוא החב"ד שבתוך הכתר, כח המשכיל שבנפש, עליו כתוב "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"¹⁷ – למשיח יש בחינה זו של חב"ד שבכתר (מה שכתר עולה חכמה בינה ודעת). על מדרגה זו כתוב כשגבריאל המלאך (ששרשו העליון בגבורה דעתיק המתלבשת במוחא סתימאה דאריך, בוצינא דקרדוניתא, סוד "קו המדה", "קו המתאר" הנ"ל) בא ואומר לדניאל – "יצאתי להשכילך בינה"¹⁷. קראנו כעת בתניא את אגרת הקדש יא, אולי הפרק הכי חשוב בתניא, שמתחילה "להשכילך בינה" – משכיל (כח המשכיל בנפש, מוצא סתימאה כנ"ל) איך הכל טוב, עצם הטוב, טוב מאד. המדרגה הזו היא חב"ד דכתר (כפי שכל החב"ד נכללו ב"חכמה מוחא" דכתר, היינו מוחא סתימאה, שהרי בכתר יש רק מח אחד, הכולל חב"ד, בעוד הבינה דאריך נמצאת בגרון והדעת בין כתפין, וד"ל), ושם האדם גם ממתיק הכל – הכל הופך להיות טוב הנראה והנגלה.

בכל אופן, כך האריז"ל ואדמו"ר הזקן מסבירים את סוד הצלם, ולעניננו יוצא שה-ם היא ה"תאר", ה-ל היא ה"יפת תאר" וה-צ היא "אשת יפת תאר".

ב. ביאור הפרשה בעבודת התשובה

לאחר הקדמה זו נסכם בקיצור נמרץ פירוש הפסוקים כסדרם, כתהליך של עלית הנשמה ותיקונה, תוך שילוב דברי בעל אוה"ח ואדמו"ר הזקן. כמובן, מי שרוצה להבין טוב צריך ללמוד

לז ישעיה נב, יג.

לז דניאל ט, כב.

היהודי? שיש לו ם סתומה. ם סתומה היא רבוע. יש סוד בקבלה – עגולא ברבוע¹³ – זהו עצם התאר שהסברנו לעיל. תיאור שייך במיוחד לגבולות הארץ כנ"ל, אפשר לדמיין את תאר הגבולות כ-ם הסתומה של הצלם. על ה-ם הסתומה כתוב "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ"¹⁸ – פסוק על משיח, הפעם היחידה שיש ם סתומה באמצע מלה. למה? המשיח בא לסגור את הרוח הצפונית¹⁹ – ממנה תפתח הרעה⁷, היצר הרע שנקרא צפוני¹⁹. כאשר "את הצפוני ארחיק מעליכם"²⁰, "את רוח הטמאה אעביר מן הארץ"²¹ (קשור לפרשת השבוע) הרוח הצפונית נסגרת, נשלם התאר, "תאר כלה מאד נתעלה". אז נשלם אותו תאר, הרבוע השלם – סוד עולם המלבוש¹⁷, מה שה' שער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל¹⁷. כל הצפיה שלנו לשלום עולמי, "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ", היא משם.

ם היא ארבעים. מה זה אומר? האריז"ל כותב, ואדה"ז מביא בדרוש בלקו"ת, שבתוך התאר, הכתר, יש ארבע ספירות – כתר וגם חב"ד (סוד "איה מקום כבודו") – וכל אחת כלולה מעשר, סה"כ ם.

שלשה סוגי חב"דניקים

רואים שבכל מקום – ב-צ, ב-ל וב-ם של הצלם – יש חב"ד. כנראה יש שלשה סוגי חב"דניקים:

כז ספר הבהיר אות קיד.

כח ישעיה ט, ו.

כט מגלה עמוקות (ואתחנן) אופן קסו. ראה אותיות לשון הקדש אות ב.

ל ירמיה א, יד: "מצפון תפתח הרעה".

לא סוכה נב, א.

לב יואל ב, כ.

לג זכריה יג, ב.

לד עמק המלך ש"א פנ"ט.

לה מטבע לשון שגור בקבלה וחסידות.

משם"מ^מ, "משם" דווקא).

על כך נאמר "כי תצא" מתחום האצילות, לבי"ע³⁰, אתה פוגש את "שביו" של הסטרא-אחרא, ששבה ממך, לקח ממך חיל של מחשבות, דבורים ומעשים אשר לא לה' המה. צריך "ושבית שביו" – לקבץ את כל השבויים למחנה שבויים. זו הפעולה הראשונה, עדיין למטה, בעולמות התחתונים.

העלאת הניצוצות לאצילות

אחר כך, בהיותך למטה בבי"ע, עסוק בשבי כנ"ל, לפתע "וראית בשביה [התורה מדגישה זאת] אשת יפת תאר"³⁰. שלש המלים יחד מכוונות למלכות, כנ"ל – מתוך מחנה השבי פתאום מתנוצצת נשמה טהורה, המלכות דאצילות. דווקא מהשבי יוצאים ניצוצות מלכות דאצילות, דוגמת רות המואביה ונעמה העמונית (וכמו שכתוב על רבקה אמנו – "והיא יוצאת", מתחום הקליפה לתחום הקדושה העליונה) – לכן דווקא מהן יוצא דוד מלכא משיחא ושלמה המלך (ממנו המשיח). "וחשקת בה ולקחת לך לאשה" – זו ביאה ראשונה, יסוד דאצילות. אחר כך "והבאתה אל תוך ביתך" – להעלות אותה יחד עם כל המחנה, כל המחשבות והדבורים והמעשים שלך ששבויים בעולמות התחתונים, בקליפות, "והבאתה" כולה "אל תוך ביתך", להעלות הכל לאצילות. כאן "ביתך" היינו מלכות דאצילות.

האדם להמשך אחריהם.

מא דברים ד, כט. וראה תו"א כז, א ובכ"ד.

מב בלשון האוה"ח:

ביציאתו מהעולם העליון לבא לעולם הזה.

וראה באורך בהגהה בלקו"ת – ל,א ואילך – באמור לעיל אודות מחדו"מ בבי"ע.

מג במספר קטן, "וראית בשביה" = 27, זך במ"ה, ו"אשת יפת תאר" = 28, כח במ"ה, ביחד 55, כלה במ"ה – "תאר כלה מאד נתעלה" כנ"ל, ודווקא כאשר היא במקומה האמיתי, במלכות דאצילות.

את דבריהם בפנים. כדרכנו, נסדר את הדברים לפי הספירות – אם מתבוננים, מתוארת בפסוקים עליה מובהקת כסדר הספירות:

"ושבית שביו" –

קיבוץ הניצוצות שהאדם פִּזֵר

כשאדם עדיין לא מושלם, שהוא חוטא – חושב מחשבות, מדבר דיבורים ועושה מעשים אשר לא לה' המה – הוא מפזר ניצוצות קדושה בקליפות העולמות התחתונים בבי"ע, וצריך לקיים בהם "חיל בלע ויקאנו מבטנו יִרְשֵׁנו אל"³¹. הפעולה הראשונה הנדרשת בתשובה, עכשיו באלול, היא "מקבץ נדחי עמו ישראל"³² – לקבץ את הניצוצות שהוא פִּזֵר בעולמות התחתונים על ידי מחשבותיו, דבוריו ומעשיו (שלשת העולמות התחתונים, בריאה יצירה עשיה, הם כנגד שלשת לבושי הנפש, מחשבה דבור מעשה, כנודע). כדי שהאדם יוכל להעלות חזרה את הניצוצות (לעולם האצילות, מקור נשמות ישראל) עליו קודם לקבץ אותם³³ (במקומם, סוד "ובקשת

לח איוב כ, טו (ובלקו"ת לה, סע"ב – בד"ה "כי תצא הראשון" – "ואח"כ ושבית שביו דהיינו מה שהי' בשביה אצל כח המתאוה ע"י שהמשיך את עצמו ברעות העולם הזה ותענגויו הנה חיל בלע ויקאנו להיות עולה ונכלל ג"כ בקדושה"). והנה, אמצעי התבות של "חיל בלע ויקאנו מבטנו יִרְשֵׁנו אל" (איוב כ, טו) – עולות 812, "והיתה לך לאשה", שיא פרשת אשת יפת תאר (וראה עוד במדור "רמז בפרשה השבוע).

לט תפלת שמונה עשרה (בה מכוונים בשם חבו – "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ" – ר"ת "חיל בלע ויקאנו" הני"ל).

מ זה לשון אדה"ז בלקו"ת ל, א:

והנה גילוי זה שעי" ניצוח המלחמה בכח הנפש שלמטה הוא גילוי הארת נקודת הלב בנפש להפוך לבושי מחשבה דיבור ומעשה שבה לעומת זה ולקבץ כחות הנפש האלהית המפוזרים בפיזור הנפש בלבושים ההם שכחותיה והארותיה בלבד הם שמתפשטים בלבושים הללו. ועל זה נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך כו' שהנדחים הם הארת הכחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית ברבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות את

לחכמים לחם¹⁰⁷ – כשאתה חושב, מתכנן יותר מדי עצות איך להרויח כסף, אלה הם מותרי המוחין. אם אתה תלמיד חכם מותרי המוחין הם "שיחת חולין של תלמידי חכמים"¹⁰⁸ שצריכים לימוד, משהו טוב, אבל אם אתה צריך לעשות תשובה – מותרי המוחין הם התחכמות יתר. התחכמות זו באה מהחכמה של המלכות שמקורה מהכליות היועצות דו"א, בהן ההתחכמות איך להצליח – נצח והוד הם המוחין של המלכות, החכמה והבינה של המלכות, וגם העינים של המלכות.

מותרי המדות, הצפרנים, הם כמו ישמעאל שיצא מאברהם ועשו שיצא מיצחק¹⁰⁹. מהחסד של אברהם אבינו, יד ימין, יוצאים דברים מיותרים, חסדים מיותרים (חסד דישמעאל הוא בחינת "חסד לאומים חטאת", שהוא על מנת להתייאר, כמבואר בספ"א דתניא). 'מיותר' מזכיר את סוד התאר, גוף הקדושה שמתאר הכתר במחוגה ובשרד שלו. הדבר המיותר הוא מחוץ לתאר. יש מותרי מוחין, שאתה חושב ומתכנן יותר מדי, ויש מותרי מדות, שאתה יותר מדי אוהב ויותר מדי ירא (היינו שיש באהבה וביראה שלך יותר מדי "יש מי שאוהב" ו"יש מי שירא" – ישות פסולה). ממותרי יד ימין יוצא ישמעאל מאברהם וממותרי יד שמאל יוצא עשו מיצחק. צריך להפטר מהם, על ידי "ועשתה את צפרניה" – תקון צפורני היתר. עד כאן הפסוק השלישי.

תשובה ותורה

הפסוק הרביעי, "והסירה את שמלת שביה מעליה", הוא עצם התשובה, שהיא בחינת תשובה תתאה יחסית למה שיבוא בהמשך, והוא מה שאדם מסיר מעצמו את

אם אתה רוצה בסוף לגייר את ה"אשת יפת תאר" – כולה צריכה להיות בקדושה.

הסרת מותרי המוחין ומותרי המדות

אחר כך, "וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה". כאן מוסבר בחסידות¹¹⁰ שיש מותרי מוחין ומותרי מדות. השערות נקראות "מותרי מוחין", משהו מיותר שיוצא מהמח, וצריך לגלח אותו – להוריד אותו. הצפרנים הן ניקה מהידים, מהמדות, אהבה ויראה – מותרי מדות. הייתי חושב שמותרי המוחין יותר גבוהים ממותרי המדות. הדוגמה, שאדה"ז מסביר באריכות – ראוי לשיעור שלם – היא שמותרי המוחין הם התחכמות יתר בענייני פרנסה. "לא

מד לקו"ת לז, ב.

וגלחה את ראשה. מותרי מוחין כי הגה במדרגות העליונות דקדושה המותרי מוחין הוא בחי' קדושה עליונה שהוא בחי' י"ג מדה"ר שהן נמשכין מבחי' שערות כו' משא"כ בלויים והעבירו תער כו'. והוא עד"מ כמכו שיחת חולין של ת"ח כו' והיינו לת"ח דייקא משא"כ לשאר אינשים הם דברי הבאי... וזהו וגלחה את ראשה. דהיינו המותרות ולהסתפק בהכרחי.

ועשתה את צפרניה. היינו מותרי המדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו' שאחזיתם הוא בצפרנים פסולת. אך פי' וגלחה את ראשה. דהיינו מותרי מוחין הוא ענין ההתחכמות היתירה במילי דעלמא. והוא ע"ד מ"ש לא לחכמים לחם. כי הגם דכתיב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה. שהברכה וההמשכה נמשך בכל אשר תעשה דוקא שהוא כלי וסיבה שבזה יומשך לו מה שנקצב לו ברה"ו ויה"כ פרנסה משא"כ אם ישב בטל ולא יעסוק כלל באיזה פרנסה לא יומשך ההמשכה בגשמיות והיינו משום שבעוה"ז הגשמי נמשך ההשפעה בלבוש והסתר עד שאותותינו לא ראינו (וכמ"ש במ"א בד"ה ומרדכי יצא כו' ע"ש ובד"ה וברכך ה' וע"ג כ"כ בפ' מסעי בד"ה לבאר ענין המסעות במש"ש לכן שם אל אד' המחיה עשייה כו') אך מ"מ ההשפעה עצמה נמשך מלמעלה וברכך ה' בכל כו' אלא שהאדם מחויב לעשות כלי שבזה יומשך הברכה לפי שכך הוא סדר ההמשכה כנ"ל. אך ריבוי ההתחכמות בזה הוא מותרי מוחין אשר ע"ז נאמר לא לחכמים לחם. כי בזה מראה שעולה על דעתו שהסיבה והלבוש ההוא והתחבולה היא עיקרית בהשפעה זו והוא בחי' נפרד כו'.

מה קהלת ט, יא.

מו ע"ז יט, ב.

מז פסחים נו, א.

ימים" נהיינו, כפי שכותב אדה"ז¹, בכי שהוא שלמעלה מטעם ודעת לגמרי, כמו הבכי שזלגו עיניו של רבי עקיבא כששמע את סודות שיר השירים². על בכי כזה אומר האר"י שמי שלא בוכה בימים נוראים סימן שנשמתו חסרה³. זהו בכי של כתר, "בבכי יבאו"⁴, בכי של גאולה – בכי שלמעלה מטעם ודעת. זמן הבכי הוא "ירח ימים", בכי של אלול, כאשר "אביה" הוא הקב"ה ו"אמה" כנסת ישראל, כפי ששניהם בכתר – כך כותב האוה"ח⁵. אז מגיעים לשיא הקדושה.

הסיום הוא "ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה" (הפסוק האחרון מדבר כבר ב"והיה אם לא חפצת בה"). מה פירוש "ואחר כן"? אחרי כל הפעולות האלה, אחרי שעלית בכל ספירות האצילות לרום עולם האצילות אליו מגיעים בתפלת שמו"ע – יש סוד נפילת אפים במסירות נפש. אדמו"ר הזקן לא מסביר בלקוטי תורה שזו בעצם חזרה למסירות הנפש שהיתה בשעת המלחמה, אבל על דרך דברי האור החיים בפירושו הראשון (בענין האש-קדש שחוה החיל בשעת המלחמה, בהיותו בתנועת מסירות

כל הלבושים אשר לא לה' המה⁶). זו עשית תשובה במקום ששייך לתשובה בעצם, ספירת הבינה – "ולבבו יבין ושב ורפא לו"⁷. אחריה יש תשובה עילאה. בדרך כלל תשובה תתאה היא במלכות ותשובה עילאה בבינה (תשובה תתאה ותתאה **ותשובה** עילאה⁸), אבל כאן תשובה תתאה ("והסירה את שמלת שביה מעליה") בבינה ותשובה עילאה בכתר, גבוה באין ערוך. האוה"ח מסביר⁹ ש"וישבה בביתך" היינו להכניס אותה לבית המדרש¹⁰. זו כבר חכמה – "אורייתא מחכמה נפקת"¹¹. הכל כעת שלבים של עליה באצילות – "והסירה את שמלת שביה מעליה" בבינה ו"וישבה [כמו 'ישיבה בוח'ער'] בביתך" בחכמה (קודם, ב"והבאתה אל תוך ביתך", "ביתך" היה מלכות, היינו "ביתך" כפשוטו, אך כעת "ביתך" היינו בית המדרש שלך, "בחכמה יבנה בית"¹² – שרש הבית בחכמה).

העליה לכתר

אחר כך "ובכתה את אביה ואת אמה ירח

מח על "והסירה את שמלת שביה" מפרש רש"י: "לפי שהם נאים, שהנכרים בנותיהם מתקשטות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם". בפנימיות, בגדים אלה אינם רק המחשבות הפסולות וכו' אלא עצם כח הפיתוי לרע שמושרש בנפש האשה כ'ירושה' מחוה, שלאחר שהנחש פיתה אותה והכניס בה זוהמה היא חזרה ופיתתה את אדם מכח אותה זוהמה. וכידוע בקבלה ש"פת", לשון פתוי, עולה **לילית**, והיא בלעומת זה כנגד לאה, ה'עילאה שבשם, וד"ל".

נ ראה באורך תניא אגה"פ פ"ד (ואילך) ולקו"ת ד"ה "מה טוב".

נא זה לשונו:

ויבחר מקום מושב לה בית המיוחד לישראל שהוא "בית המדרש", והוא אומרו וישבה בביתך.

נב על פי פירושו הראשון של בעל אוה"ח, שמדובר ב"אשת יפת תאר" כפשוטו, אותה יש לקרב לשם גיור, יש כאן אסמכתא יפהיה למהפכה הרביעית של קירוב גוים על ידי לימוד תורה – היא צריכה לשבת וללמוד בעזרת הנשים של בית המדרש בו לומד האיש.

נג זהו ח"ב קכא, א.

נד משלי כד, ג.

נה "ובכתה את אביה ואת אמה" = 1305, עם כל הכוונות (א'שה, "אשה כי תזרוע וילדה זכר", "דרך ארץ קדמה לתורה").

נו לקו"ת לז, ד (ובעמ' לז, ד):

ובכתה את אביה. היא בחי' תשובה עילאה יותר וכנודע ממ"ש האר"י"ל מי שאינו בוכה בר"ה ויוהכ"פ אין נשמתו שלימה ואין בכיה זו באה מצד מרה שחורה. אלא כענין שאמרו רז"ל גבי רבי עקיבא שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעוות והיא מעלה האמורה לעתיד לבא בבכי יבואו כו' שהיא מדרגה גדולה כי והנה נער בוכה ותחמול עליו. והוא בחי' יוהכ"פ.

נד זהו ח"א צח, ב.

נח שעה"כ, הקדמה לדרושי ר"ה.

נט ירמיה לא, ח.

ס זה לשונו האוה"ח:

ותתודה בבכי על אשר מעלה באביה ואמה, ועל פרידתה מהם, אביה זה הקדוש ברוך הוא אמה היא כנסת ישראל [ברכות לה]: ירח ימים זה שיעור המספיק לשב, או ירמוז, לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול.

של ג אותיות **אשה**), הראש העליון, לידת מלך המשיח. בסוף יש גיור מוחלט, תנאי לביאת משיח, "עד שיכלו כל הנשמות שבגוף"^{טז}, שיבוא משיח.

אם כן, "ובכתה את אביה ואת אמה", "ואחר כן תבוא אליה ובעלתה", "והיתה לך לאשה" היינו ג רישין שבכתר מלמטה למעלה – עד האמונה, שיש אמון, כריתת ברית מלאה, בין החיל לאשת יפת תאר שהוא מצא בעמקי הקליפות והצליח לחלץ אותה משם ולגיייר אותה כהלכה. אם זוכים, אין **אלול** – "אני לדודי ודודי לי" – יותר מהסיפור של "אשת יפת תאר"^{טז}. ולסיכום:

נפש) מסתדר יפהפה – ב"ואחר כן תבוא אליה ובעלתה" הוא חוזר למצב מסירות נפש^{טז} שלמעלה מהבכי, למעלה מתשובה עילאה. מסירות הנפש של חיל בקרב (החוזרת ב"ואחר כן תבוא אליה ובעלתה") היא רישא דאין (תענוג מהתאינות, כמבואר אצלנו, התאינות שעל ידי נכונותו בכל רגע למסור את נפשו, למות, על קידוש ה') והבכי הוא רישא דאריך. אדמו"ר הזקן כותב בפירושו^{טז} ש"ואחר כן" היינו מסירות נפש של נפילת אפים, אחרי שהגיע לשיא הקדושה והשלים את נשמתו בבכי שלמעלה מטעם ודעת. בסוף מתקיים "והיתה לך לאשה" – **אשה** עולה **אמונה-אמונה-אמונה** (הערך הממוצע

כתר

רדל"א – "והיתה לך לאשה"

רישא דאין – "ואחר כן תבוא אליה ובעלתה"

רישא דאריך – "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים"

בינה

"והסירה את שמלת שביה מעליה" – תשובה

חכמה

"וישבה בביתך" – תורה

חג"ת

"ועשתה את צפרניה" – תיקון מותרי המדות

נר"ה

"וגלחה את שער ראשה" – תיקון מותרי המוחין (יתר התחכמות בעניני עוה"ז)

העלאת כל הניצוצות לאצילות

"והבאתה אל תוך ביתך"

יסוד

"וחשקת בה ולקחת לך לאשה"

מלכות

"וראית בשביה אשת יפת תאר"

בריאה-יצירה-עשיה

"כי תצא... ושבית שביו"

סא וכך בביאה שניה הוא נזכר וחווה מחדש את חווית הביאה-ראשונה, ובצורה מבוררת עוד יותר! על כן מביאה זו נולד משיח – אורות דתוה בכלים דתיקון, וד"ל.

סב לקו"ת לז, ד:

ואח"כ תבא אליה ובעלתה היינו ענין מס"ג והוא ענין נפילת אפים ובחינת נעילה שהוא גמר העליות כמ"ש במ"א.

סג יבמות סב, א.

סד **אשת יפת תאר אלול** = יא פעמים יג (אהבה) ברבוע.

ביאורים בפרקי אבות

פרק א משנה ז

נְתַאי הָאֲרָבִלִי אָמַר: הֶרְחַק מִשְׁכַּן רָע, וְאַל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע, וְאַל תִּתְיַאֵשׁ מִן הַפְּרָעָנוֹת

ההכנעה בנפש: הכרה בכך שהאדם הוא פגיע ועלול להיות מושפע לרעה, אף אחד לא יכול לומר 'אני מחוסן'. אבל בהמשך ניתן להגיע לשלבי

ההבדלה וההמתקה, כמו שלימד מורנו הבעל שם טוב¹. כלומר, תחילה אני חושד בעצמי שאם אהיה בשכנות רעה אצטרף אל החגיגה, שהרי גם לי יצר הרע שמן... עלי להיות ממש "במערות ובמדברות" כדי לא להתפתות. לאחר מכן, אני מבדיל בין הנטייה הרעה לנפש האלוקית שבתוכי. ולבסוף אני יכול לחזור ולהתערב בחברה מתוך תחושת שליחות והשפעה, להמתיק ולתקן (כאשר מי שבאמת עסוק בהשפעה אינו מושפע, כמו בהלכות הגעלת כלים שכלי שפולט אינו בולע).

ניתן לפרש ששלשת החלקים בדברי נתאי הארבלי מכוונים לשלשת השלבים הללו: "הרחק משכן רע" – הכנעה, להתרחק ולצאת למדבר. "ואל תתחבר לרשע" – כאן לא חייבים להתרחק בפועל אלא לנקוט ביחס מורכב, להיות בשכונתו אבל לא להתחבר, מתוך מבט של הבדלה. "ואל תתייאש מן הפורענות" – אל תתייאש מהמציאות הרעה שלפניך אלא דע שעליך, ובכוחך, לתקן. "בשבילי נברא העולם" – כדי שאני אתקן אותו, המתקה.

ג ראה כתר שם טוב, כח.

"הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע", מכאן מובנים דברי הרמב"ם "אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושמעם שמועתן נוהגים בדרך לא טובה... ישב לבדו יחידי... ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע – יצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים"².

מאידך, האם ראינו מי מגדולי ישראל שברח למדבר? גם הרמב"ם עצמו חי בין הגויים בארץ מצרים, ערות הארץ... יותר מזה, הרי יש לנו תפקיד "לתקן עולם במלכות שדי"³, ומי התיר להתעלם מייעודנו ולברוח מהרשעות כדי להציל את עורנו?

אכן, ההוראה להתרחק מרשעים היא צעד ראשון בתהליך. תמרוז אזהרה השייך למדת

א הלכות דעות ו, א. לכל הנושא ראה בספר קומי אורי, במאמר 'במדבר מלון אורחים'.

ב מתוך תפילת 'עלינו לשבח', אותה תיקן יהושע בן נון.

לעלות לגג

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת כי תצא

"הנפל"

ללמוד את סוד הנפילה, כיצד להישמר ממנה וכיצד לקום לאחריה.

גג הנפש

מדוע כל השואף כלפי מעלה, כל העולה לגג, הוא "נפל" שעתיד ליפול ממנו? הגג הוא מקום טוב להתבודדות – שם האדם מחוץ לחיים הרגילים על כל מפגשיהם והתמודדותיהם, והוא משקיף ממעל כרואה ואינו נראה, משוחרר מתדמיות חיצוניות וממוסכמות. בהתבודדות על הגג נפגש האדם עם גג הנפש – עם הרצון היסודי והעצמי ביותר של הנפש, ממנו נולדות כל המדות המודדות את המציאות ומתיחסות לזולת שמחוץ לאדם (ומתחתיו, כשהוא נמצא בתודעת הגג). אבל, כאשר הנפש מתפשטת להביע את עצמה – כשהיא מרשה לעצמה להיות כנה לגמרי ולא משועבדת כלל למוסכמות, כשהיא מחפשת את הרצון האישי העצמי ביותר – קיימת סכנת נפילה וודאית. על הגג – בתוך בדידות ההתבודדות – רוצים לצעוק אל ה' מעצם נקודת הלב הפנימית. אכן, סוף סוף צעקה זו משחררת ומתירה כל רסן, וכל עכירותה של האישיות שוטפת החוצה.

ועוד, ההתרוממות מעל הקטנוניות – זו של רשות הרבים, ואף זו של חיי היום יום של האדם עצמו – מלווה בחשאי ב'פחד גבהים'. האדם חש בתוכו כי הוא מגזים – שהמקום ה'מופשט' הזה איננו מקומו האמיתי – והוא חש פיתוי מסתורי לקפוץ מהגג ולשים קץ ל'שגעון' הזה. השאיפה אל-על – העליה להתבודד על גג הנפש – מעורבת עם ניפוח

בפרשטנו מופיעה מצות מעקה – "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו". מורנו הבעש"ט למד שכל המצוות – כולל אלו שבפשטות תלויות בזמן, במקום או במצב מסוים – נוהגות בנפש בכל זמן בכל מקום ובכל אדם. לפיכך ראוי לדרוש גם את מצות מעקה (הנוהגת גם להלכה בתמידות) בעבודת הנפש הפרטית והתמידית של כל אדם ואדם: רש"י מסביר את הבטוי "כי יפל הנפל" – "ראוי זה ליפול [שהרי טרם נפל קראו הכתוב 'נפל']", ואף על פי כן לא תתגלגל מיתתו על ידך, שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב". בפנימיות, כל מי שעולה לגג, כל מי ששואף מעלה מעלה, "ראוי ליפול" ונקרא "נפל" – השאפתנות טומנת בחובה נפילה. אפילו עליה לגג כדי לשקוד בהתבודדות של עבודת ה' – כמאמר דוד המלך: "שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג" – עתידה להסתיים בנפילה. כך, גם נפילת דוד המלך – מעשה בת שבע – נבעה מהעליה על הגג: "ויתהלך על גג בית המלך, וירא אשה רחצת מעל הגג". דוד המלך – ואחריו משיח בן דוד – נקרא "בר נפלא". דוד הוא "נפל" בעצם – זו מודעותו הקיומית – ועל כן ממנו ראוי

נרשם על ידי איתאל גלעדי. לתוכן המאמר ראה מלך ביפיו עמ' רמה ואילך.

א דברים כב, ח.

ב תהלים קב, ח.

ג שמואל-ב יא, ב.

ד ראה סנהדרין צו, ב.

הנעלמת – אינו מאמין לעצמו יותר מדי. אדם כזה לא יתפתה על נקלה לחשוב כי כשהוא מתיר את כל המוסכמות ומתבודד עם עצמו הוא שומע את שירת נפשו – הוא לא משחרר את כל רחשי לבו (כולל השפלים והנמוכים) והוא יודע למנוע מעצמו את מה שלבו שואל ממנו. אדם היודע מיהו ומהו מבין שהעליה לגג הנפש והיכולת להביט במבט עליון (ואף אלקי) על המציאות אינה שייכת לו בעצם, שהוא לא זכה לה מכוחו, ואין תדמיתו מתנפחת בשל ההתבוננות מלמעלה על המציאות. הוא יודע שה' העלהו הגגה בדרך פלא וה' לא יעזוב אותו שם לנפשו. מעקה השפלות המפוכחת עוצר את ההתפשטות שלוחת הרסן ואף מגן מפני השגעון הנסתר לקפוץ מהגג בשל 'פחד גבהים'.

לפי ההלכה¹, גובה המעקה הדרוש הוא י טפחים – גובה המותנים, כרמוז בפסוק "שמת מועקה במתנינו"². מעקה כזה לא מסתיר את שדה הראיה, ולהפך – דוקא כשהאדם רואה בירור את המקום הוא נמצא, הגבוה מכפי מדתו ושאינו ראוי לו, הוא מתעורר לפעול מתוך שפלות אמיתית. דווקא מתוך ראית גובה הגג מציב האדם מעקה-מועקה במתניו – פחד מתון שגורם לו להישען בפעולותיו על תמיכת ה' והגנתו. המעקה הוא נוי הגג (כמעקה על גג המקדש), איפוק וזהירות מוסיפות ענות חן לפתיחות האדם ולמגמת התעלותו.

פרזות תשב ירושלים

מעקה המועקה נראה מגביל, אך באמת דווקא הוא נותן לאדם כח התפשטות פלאי ואין סופי (והרמז: **גדר** בגימטריא **אין סוף**). זהו

התדמית האישית מעבר לשיעורה האמתית. האדם חש שזהו איננו מבטו שלו עצמו, שתדמיתו מנופחת, וה'בלון' עומד להתפוצץ. מתח זה עצמו גורם לאדם לפוצץ את המודעות ה'גגית' הזו וליפול ממנה למציאותו הקטנונית והנמוכה.

כלומר, עצם העליה לגג הנפש מביאה את נפילת האדם לחלקים הנמוכים והשפלים יותר של הנפש ולחשיפתם. באותו מקום בו משתחרר האדם מכל מוסכמה – על מנת לגלות את עצמיותו – נחשפים גם החלקים הרעים והשפלים של הנפש, שמודחקים בחיי היום יום. ויתר על כן, עצם העמדת האדם את עצמו במקום נעלה מפחיתותו הרגילה דוחף אותו לגלות את ה'אני' האמתי והשפל.

מעקה המועקה

תריג המצוות נקראות בזהר "**תריג** עיטי"³ (**תריג** עצות), והעצה לנפילה הוודאית כשהאדם חפץ להתעלות לגג נפשו היא מצות "ועשית מעקה לגגך" (שהרי ודאי איננו חפצים ליאש את האדם לבל יעלה לגג, וישאר שקוע בחיי ההבל של העולם הזה). כיון שודאי שהעולה לגג עתיד ליפול, טוב יותר שיפול מעצמו, במודעות ובבחירה – "כי יפל הנפל ממנו [- מעצמו]" – שרוחו תפול בקרבו. מועקת המודעות של האדם לשפלותו ונפילתו היא המעקה לגגו.

כשהאדם מקיף את צעקת נפשו במעקה-מועקה, כשהוא מודע לשפלותו העצמית המוטבעת בו, הוא שם מעצור לרוחו. מי ששפל בעיני עצמו (כדוד המלך, שאמר על עצמו "והייתי שפל בעיני") – מי שיודע עד כמה מציאותו המודעת רחוקה ממהותו

1 שו"ע ח"ו"מ תכז, ה.
ח תהלים סו, יא.

ה ראה זהר ח"ב צז, ב.
ו ש"ב, ו, כב.

גג המקדש

והנה, חז"ל דרשו כי "בית" מרבה היכל¹ ו"לגגך" ממעט גגות בתי כנסיות². לפי זה, בית ה' הוא יותר 'ביתך' מבית כנסת (כך התגורר יואש ז' שנים בעליית קדש הקדשים³). בבית הכנסת אנו נמצאים ב"רצוא" אל ה' – תוך עזיבת בתינו – אבל בבית המקדש ה' שב אלינו. ה' ברא את העולם בתאווה ל"דירה בתחתונים"⁴ דווקא – בית הכנסת אינו בית ה', אלא בית בו מתכנסים אנו להתייחד אתו (בניתוק מעולמנו). אבל בדירת ה', כשהוא מתגלה בתחתונים – בתוך מציאותנו שלנו – בדרך "שוב", הוא נוהג בנו הכנסת אורחים ואנו חשים ב"בית".

והנה, דווקא דוד – ש'נפל' מגג ביתו – עתיד לעלות על גג המקדש: "שבע יפול צדיק – וקם"⁵ (כבעל תשובה. בעל תשובה עומד היכן שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד⁶ – בעוד הצדיק לא יכול לעמוד על הגג פן יפול, דוד השפל בעיניו מסוגל לעלות לגג באופן מתוקן. המשיח – "בר נפלא" ש"הוא דוד בעצמו"⁷ – יעמוד על גג המקדש, ומתוך ענותותו ושפלותו הפנימית יראה שכל ישראל ענוים הם (שהרי קיים בעצמו "מי שהיה בכלל יוצא, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא"⁸), ויקרא: "ענוים, הגיע זמן גאולתכם!"⁹.

וז' שלא נודע לחכמים – שלפי הגיונם אין שני דברים סותרים באים כאחד – ורק "פתי יאמין לכל דבר"¹⁰ (כדרשת חז"ל על משה רבינו) יכול לדעתו. ונסביר: החומה האלקית, העוצרת את ישות האדם מלהתפשט, שונה מחומת בשר ודם – ה' מבטיח "ואני אהיה לה... חומת אש סביב"¹¹, ודווקא עם חומה זו "פרוות תשב ירושלים"¹² ("רת פתי"). כלומר, חומת ה' היא גבול המתפשט בלי גבול, ומרחיבה את האופק עוד ועוד – דווקא החומה האלקית מביאה התפשטות אין סופית, לא כמדת האדם ולא כמה שנדמה לו אין סופי, אלא כמדת ה' שכל מדותיו אין סופיות באמת.

בנפש מתפרשים הדברים כך: עצירת האדם את רוחו ונפילתו בתוך עצמו מפנות מקום ומזמינות את רוח ה' לבוא בו (כסיום הפסוק "ואני אהיה לה נאם הוי' חומת אש סביב – ולכבוד אהיה בתוכה") – ואז מקבלת העליה אל גג הנפש משמעות אלקית ואין סופית באמת. שהרי, אין סוף לעומק ההרגש והצער עד כמה רחוק האדם מה', ועל כן אין סוף עד כמה אמיתי ונוגע הצער לה', ועד כמה פנימית היא התייחסותו לאדם והארתו בתוכו. גם התהליך עצמו הוא תהליך אין סופי, מפני שעומק השפלות והצער על הריחוק הוא לפי עומק הכרת ה'. ככל שזוכים יותר (בעקבות הצער) להכרת ה', כך מבינים יותר את עומק הפער בין מציאות האישיות למהות האלקית, והצער נוגע יותר¹³.

יד סיפרי כי תצא פייסקא יט.

טו חולין קלו, א.

טז מ"ב יא, ב-ד; דה"ב כב, יא-כג, יא.

יז תנחומא נשא טז; תניא פרק לו.

יח משלי כד, טז.

יט ברכות לד, ב.

כ פיוט "אומץ ישעך" להושענא רבה.

כא ברייתא דרבי ישמעאל, בתחלת הספרא.

כב פסיקתא רבתי פרשה לו.

ט משלי יד, טו.

י שמות רבה ג, א.

יא זכריה ב, ט.

יב שם פסוק ח.

יג ראה גם לקו"ת לשבת שובה (סד, ד) ובכ"ד.

מהפכה ראשונה (12)

עת לעשות

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

דבר הנראה אסור" (אמנם הרמב"ם פירש שהפסוקים "אל תבוז כי זקנה אמך" ו"עת לעשות לה' הפרו תורתך" לא הובאו בהקשר לתקנה המיוחדת לשאול בשלום חבירו בשם, אלא באופן כללי לחזק תקנת חכמים ולומר שמי שעובר עליה יענש ונקרא "הפרו תורתך", וראה עוד ברמב"ם שפשט הפסוק מכון לסוד עמוק בעניין הידיעה והבחירה).

ויש לומר שרבי רמז כאן, בסוף המסכת הראשונה, את טעמו בכתיבת המשנה, שהוא מטעם "עת לעשות לה' הפרו תורתך" (כמו שמובא בגמרא¹ על רבי יוחנן וריש לקיש שלמדו בספרא דאגדתא משום "עת לעשות לה'", רבי יוחנן הוא תלמידו של רבי). כלומר, כשם שהתירו לשאול בשלום חבירו בשם, אע"פ שנראה כזלזול בשם ה', "להוציא שם שמים עליו [על חבירו]", וזה "הפרו תורתך", כך התירו לכתוב את התורה שבעל פה, אע"פ שנראה כמזלזל בתורה שניתנה להאמר דוקא בעל פה.

אכן, רש"י מדייק "פעמים שמבטלים דברי תורה... אף זה המתכוין לשאול בשלום חבירו... מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור", דהיינו פעמים שמבטלים לגמרי דברי תורה משום "עת לעשות", אבל לשאול בשלום חבירו בשם אינו בטול גמור אלא רק "נראה

למדנו על איסור כתיבת תורה שבעל פה ובטולו בכתיבת המשנה משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". הפעם נחתום את הלימוד על המהפכה הראשונה (לעת עתה) בלימוד המשנה על "עת לעשות לה'".

הפסוק "עת לעשות לה'" מובא במשנה סוף ברכות: "והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר 'והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו ויברך ה'", ואומר ה' עמך גבור החיל' ואומר 'אל תבוז כי זקנה אמך' ואומר 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' ר' נתן אומר הפרו תורתך עת לעשות לה'²". ובגמרא אמרו עוד ששאלת שלום בשם היא אחד הדברים שעשו בית דין של מטה והסכימו ב"ד שלמעלה על ידם³.

ופירש רש"י "ויהא אדם שואל לשלום חבירו בשם – בשמו של הקב"ה, ולא אמרינן מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו, ולמדו מבעז שאמר ה' עמכם, ומן המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל... ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך – פעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה', אף זה המתכוין לשאול לשלום חברו זה רצונו של מקום שנאמר 'בקש שלום ורדפהו' מותר להפר תורה ולעשות

א התו"ט פירש שרבי נתן לא חולק על התנא שלפניו. ואחרים פירשו שיש נפק"מ בין הדעות: ראה תפא"י, הון עשיר, ומה שהובא בפעמים קודמות בשם הפנים יפות ור' אהרן מרקוס.

ב מכות כג, ב.

ג גיטין ס, א.

ומעבר לזה יש התקשרות פנימית ל"בעל הרצון". בדרך כלל, ההתקשרות לבעל הרצון אינה באה בסתירה לרצון הגלוי, אבל לפעמים רואים חכמים ש"עת לעשות לה", מתוך התקשרות לבעל הרצון, אע"פ שזה בדרך של "הפרו תורתך", בניגוד לרצון הגלוי. וכן בנידון שלנו: מתוך התקשרות לבעל הרצון, "שלא תשתכח תורה מישראל", הפרו תורתך, לעבור על הרצון הגלוי של איסור הכתיבה [וכך יש לומר בדרך דרוש שמה שכותב רש"י "דבר הנראה אסור" הכוונה שמצד גדרי התורה הנגלית (הבטול לרצון) הוא באמת אסור, אך כיון שחכמים ראו שצריך להתירו מפני "עת לעשות ה'" (בטול לבעל הרצון) אז מתברר שרק היה נראה אסור].

והנה מבואר בחסידות בענין "נעשה ונשמע", ש"נעשה" הוא התקשרות ל"בעל הרצון" לפני התגלות הרצון, ואילו "ונשמע" הוא שמיעת הרצון הגלוי. אם כן, נמצא שסדר הדברים כאן הוא "נשמע ונעשה", שהרי קודם מופיע הרצון הגלוי ("נשמע"), כמו איסור כתיבת תורה שבעל פה (וכן תוכן האיסור הוא "נשמע", שדברי התורה צריכים רק להשמע ולא להכתב במעשה), ואחר כך מופיע הבטול לבעל הרצון, "נעשה", כאשר "עת לעשות לה" הפרו תורתך" ולכתוב בפועל (ועוד מבואר בחסידות¹ ש"נשמע ונעשה" הוא הגילוי שלעתיד לבוא, עניינו של רשב"י ופנימיות התורה, וכן יבואר בהמשך בע"ה שהמהפכות בנגלה של התורה משתלשלות מהמהפכות של פנימיות התורה, ודוק).

עת וזמן

הפסוק "עת לעשות לה' הפרו תורתך"

¹ ה' וראה באורך בספר לב לדעת, ביאור ח' ל"פרק בעבודת ה'" (עמ' מד ואילך).

אסור", שנראה כמזלזל בכבוד המקום². ואילו "הפרו תורתך" בכתיבת תורה שבעל פה הוא דבר איסור ממש. נמצא שיש כאן התפתחות: השורש הוא בדברי בעז ה' עמכם", לעשות דבר הנראה אסור, וממנו למד רבינו הקדוש (מזרעו של בעז) והרחיב עוד את הדבר להתיר כתיבת התורה שהיתה אסורה עד אז.

חותם ומוסר התורה שבכתב הוא משה רבינו וחותם התורה שבעל פה, המשנה, הוא רבינו הקדוש (ואין עוד אחד המכונה 'רבינו' ביניהם), כאשר המשנה רמוזה בשמו של משה (משה נ, שער הנון של משה). והנה משה רבינו רבינו הקדוש = 1296 = 36 ברבוע = 6 בחזקת 4, "ששה מי יודע? ששה סדרי משנה" והכפל בחזקת ארבע מבטא התפשטות בכל ההווה, שלשת ממדי המקום וממד הזמן. תחילת התורה שבעל פה מתגלה ביהושע בן נון, "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" (כאשר הנו"ן של משנה רמוזה ביהושע בן נון), והנה משה רבינו רבינו הקדוש = משה בן עמרם יהושע בן נון. יהושע רבינו הקדוש = שלש פעמים משיח, דהיינו שעל ידי התורה שבעל פה באים ממשה למשיח.

בטול לבעל הרצון

בפנימיות, פירוש הפסוק "עת לעשות לה' הפרו תורתך" הוא ע"פ המבואר בחסידות שיש התקשרות לרצון ה' הגלוי, בתורה ובמצוות,

² וכן בגמרא ברכות סג, א "מסיפיה לרישה מדריש, הפרו תורתך משום עת לעשות לה'", פירש רש"י "הפרו תורתך, עושי רצונו כגון אליהו בהר הכרמל שהקריב בבמה בשעת איסור הבמות משום דעת לעשות סייג וגדר בישראל לשמו של הקב"ה" – הרי ש"הפרו תורתך" נדרש גם לדבר שהוא איסור גמור, ומה שדייק כאן "דבר הנראה אסור" זה מפני ששאלת שלום עצמה רק נראית כאיסור (וכן פירש בשו"ת גינת ורדים או"ח ב, כו).

מכל מקום, הרבי מבאר (לקו"ש ח"ב עמ' 90 הערה 41) שרבינו הקדוש (בכתבו את המשנה) פירש שהפסוק "הפרו תורתך" מדבר בעיקר על כתיבת התורה שבע"פ, ולא על הוראת שעה כאלוהו בהר הכרמל, שאם כך היה צ"ל "הפרו מצוותיך".

המהפכות שיתבארו בהמשך שייכות לסוד עלית הנוקבא). לעומת זאת, התרת נדרים של החכם שייכת להלכה הנוגעת לתורה שבכתב (בחינת חכמה), "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל פה", שיש בזה היתרים שונים בהלכה (אבל כמעט לא משתמשים שם ב"עת לעשות לה' הפרו תורתך").

המתקת הגזרה

הקביעה "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו על פה, דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרו בכתב" דומה לחלוקה בין "עליונים" ל"תחתונים". והנה במתן תורה התבטלה הגזרה של החלוקה בין עליונים לתחתונים, כדברי המדרש הידועים: "כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל". לפי זה, בטול הגזרה על כתיבת תורה שבע"פ הוא מעין מתן תורה מחודש, איחוד עליונים ותחתונים.

והנה, היסוד הגדול של מורנו הבעש"ט הוא שכל תיקון אמתי הוא בסדר של "הכנעה, הבדלה, המתקה" – בסוד "חש-מל-מל" [חש' שתיקה. 'מל' מלשון כריתה והבדלה. ו'מל' מלשון דיבור]^א. ובנדון שלנו: עצם קבלת עול מלכות שמים במתן תורה היינו הכנעה (חש); עם קבלת תורה ניתנה ההגבלה-גזרה "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו בעל פה ודברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרו בכתב", וזו ההבדלה (מל מלשון ברית מילה); בטול הגזרה משום "עת לעשות להוי" הוא המתקה (מל מלשון דיבור), סוד האחדות

מתקשר לפסוק "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים". והנה זמן הוא לשון זכר ועת לשון נקבה, וכן תורה שבכתב היא בחינת זכר ותורה שבעל פה נקבה, בחינת מלכות'. לכן כתיבת התורה שבע"פ נקראת דוקא "עת לעשות". העת-המלכות משתנה כל הזמן, כח עתים (כמו ימי המחזור החדשי של הנוקבא), וכן מצד המלכות יש שכחה (אשה לשון שכחה, "נשני אלהים", לעומת זכר לשון זכירה) ולכן לבסוף הוצרכו לכתוב את התורה שבעל פה כדי שלא תשתכח מישראל.

מצד ה"זמן", נראה שיש ירידת הדורות, ואז ההיתר של כתיבת התורה שבע"פ נתפס רק כבדיעבד. אבל מצד ה"עת" מתברר שבאמת יש תהליך של עלית המלכות', ואז כתיבת התורה שבע"פ נתפסת כעליה; התורה שבע"פ, בחינת מלכות, עולה ומתדמה לתורה שבכתב (גם בחכמות הטבע יש עליה במהלך הדורות, הטבע הוא בחינת עת, מלכות). ובאמת זהו עיקר רצונו של הקב"ה, "ועת לכל חפץ [לשון רצון, ומבואר בחסידות שחפץ היינו פנימיות הרצון, רצון שמורגש בו תענוג וחשק רב]", שהרי "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" דוקא.

הפרה והתרה

בהלכות נדרים יש הבדל בין התרת החכם, בלשון התרה דוקא, להפרת האב והבעל, בלשון הפרה דוקא^ב. והנה כאן נאמר "הפרו תורתך", לשון הפרה. ויש לפרש שההיתר לכתוב דברי תורה שבעל פה דומה להפרת נדרים של האב הבעל, כיון שתורה שבעל פה היא בחינת אשה-נוקבא (שכחה כנ"ל. וכן שאר

1 קהלת ג, א.

2 ליתר דיוק יש לפרש: "לכל זמן" היינו יסוד דכורא, לכל = יסוד. "ועת לכל חפץ" יסוד נוקבא, "חפצי בה".

ח עת ר"ת עולת תמיד, עלית (ה)תחתון.

ט נדרים עז, ב.

י שמות רבה יב, ג.

יא כתר שם טוב כח.

בדא"ח, והוא כח ההמתקה. ההבדלה בין עליונים לתחתונים היא מעשה ה' בששת ימי בראשית, אך סיום מעשה בראשית הוא "אשר ברא אלהים לעשות" – לתקן, והיא עבודת התחתונים, לבטל את הגזרה המפרידה בין עליונים לתחתונים. וזהו "עת לעשות לה'" – אותו "לעשות" של סיום מעשה בראשית (לעשות = אל פעמים הוי', "אל הוי' ויאר לנו", על ידי מעשינו). כאשר מבטלים את הגזירה, מייחדים מים תחתונים במים עליונים, בחינת זיווג, ואז יש הולדה. "הפרו תורתך" מלשון "פרו ורבו" – שעל ידי כתיבת התורה שבע"פ דברי תורה "פרים ורבים" עוד ועוד.

"עת לעשות להוי'" עולה גם "ואתחנן אל הוי' בעת ההוא לאמר"^{יב}, משה רבינו רצה ש"בעת ההוא" תהיה "עת לעשות לה'" שאז יופר האיסור על כניסתו לארץ (וברש"י שם: "דמיתי שמא הותר הנדר", בחינת הפרת הנדר כנ"ל). אם היה משה זוכה להכנס לארץ, היו מיד כותבים גם את התורה שבע"פ, אך לא הגיע הזמן עד רבינו הקדוש (ממשה רבינו עד רבינו הקדוש אין עוד 'רבינו'), שאז היתה "עת לעשות להוי'" ב"עת רצון" ("עת לעשות להוי'" בדלוג אותיות [עלשתינ] עולה עת רצון).

טו ראה 'שעשועים יום יום' לפרשת ואתחנן.

האמיתית בין כתב לפה^{יג}. וכן הדבר בנוגע למהפכות הבאות שיתבארו לקמן: כל מהפכה היא "בטול גזרה", המתקה.

והנה שרש ההבדלה בין עליונים לתחתונים הוא הבדלת מים עליונים ממים תחתונים, במעשה היום השני, ובטול הגזרה הוא עניין ההמתקה, בחינת "וימתקו המים" (לאחר שבתחילה המים התחתונים הם מרים, כיון שהם בוכים ורוצים להיות "קדם מלכא"). זהו סוד דברי רבי עקיבא לחבריו בכניסתם לפרדס "אל תאמרו מים מים"^{יד}, ששם הכל אחד ואין מקום להבדיל בין מים למים, אלא רק "וימתקו המים" (והוא סוד האות א כמבואר בכתבי האר"י, קו המחבר בין מים עליונים [היוד העליונה] למים התחתונים [היוד התחתונה]^{טז}).

והנה "עת לעשות להוי'" = 1332 (היהלום של 36, 36 פעמים 37) = "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר", פסוק הכותרת של עשרת הדברות שבו ה' אמר את עשרת הדברות בדבור אחד ממש, היינו שממנו הכח בכל הדורות לאחד דברים נבדלים, גם כאשר הם נבדלים על פי תורה, שהיא תורת אמת, אך יש גם אמת לאמתו הנושא הפכים כמבואר

יב כתב פה ר"ת כף, "מלא כף נחת". כתב פה = ג"פ אחד ברבוע.

יג חגיגה יד, ב.

יד ראה בספר אותיות לשון הקדש, אות א.

הסיפור החסידי

ח"י אלול | חשוב טוב יהיה טוב

תשובה בחיות

לא סוד הוא כי מתח מתמיד שרר בין הבעל שם טוב וחבריו הנסתרים לבין סיעת המגיידים אוהבי התוכחות הקשות, ולכן ברורה לנו הסיבה להתייצבותו של הבעל שם טוב מול המוכיח.

אמנם פחות ברור הוא תוכן דבריו אליו. אפשר אולי לומר שאין היהודים הכפריים ראויים לכל הגפרית והזפת ששפך עליהם המוכיח, אולם מה פירוש "מה יש לכם ליהודים אלה?" ומה עניין הריקוד לירידת הגשמים? הלא בסך הכל היתה כוונתם של הכפריים ושל המוכיח כאחד נכונה - להתעורר בתשובה בבכי של חרטה אמיתית, כדי לזכות לישועת ה'!

בכי ותשובה היו תמיד כרוכים זה בזה. בכל הספרים הקדושים תופס הבכי המר מקום חשוב: הוא המעיד על אמיתתה של תחושת החרטה, הוא התגובה הראשונה הצומחת מתוך הריחוק והפירוד וקולו עולה מעומק נקודת הלב ושב להכות באזניה - לשבור את מחיצות הברזל ולכבס את רשמי העוון.

בכתבי האריז"ל מובא כי חודש אלול הוא אותו החודש עליו נאמר "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים", ירח של דמעות המתפשט עוד וכולל גם את עשרת ימי התשובה. רק לאחר ההקדמה המרירה הזו, המביאה את השב לשפלות של אמת, אפשר לשמוח שמחה אמיתית בה' ב"זמן שמחתנו". ואם אצל הציבור בכללו קבוע זמן מיוחד לכל אחת מן התנועות - יראה ובכי באלול ובעש"ת, שמחה בסוכות ובשמחת תורה - הרי אצל בני עלייה דרים שני ההפכים תמיד

כשהיה הבעל שם טוב כבן עשר היה כבר חבר בחברת הצדיקים הנסתרים, ובהיותו כבן י"ז שנה היתה דרכו בקודש לבקר בכפרים ובעיירות ולחזק לבותיהם של אחינו בני ישראל באמונת ה'.

הבעל שם טוב היה מתהלך לבוש בבגד עליון שחציו פרווה, כאנשי הישובים. פעם אחת הגיע הבעל שם טוב לישוב יהודי שבו עסקו היהודים בעבודת האדמה. היתה אז עת צרה גדולה, אמצע הקיץ היה יובש ממושך שרר. זמן רב לא ירדו גשמים, תבואות השדה והכרם התייבשו והבהמות הדקות והגסות חלו במחלת הדבר.

אנשי הישוב היו יראי שמים והתעוררו בתשובה, וכאשר ראו שלא הועילו - החליטו להביא מגיד מוכיח לעורר אותם בתשובה.

ובכן, הביאו מגיד. כל אנשי הישוב התאספו בבית הכנסת, והמגיד לא קימץ בדבריו ושפך על האנשים הפשוטים גפרית וזפת, עד שכל הקהל בכה בכיות נוראות.

הבעל שם טוב, שנכח בבית הכנסת וראה בצרתם של ישראל, פנה אל המגיד המוכיח וצעק אליו בקול אדיר: "מה יש לכם ליהודים אלה?" ואליהם קרא בקול: "בואו יהודים ונרקוד יחד, ואחרי מנחה ירדו גשמים!"

בתחילה הסתכלו עליו בחשד, אולי אין הוא מאמין ח"ו או שיצא מדעתו, אך כשמורנו הבעל שם טוב החל להביא ראיות ממאמרי חז"ל החלו להאזין לדבריו והתחזקו באמונת ישועת ה'. יחד יצאו בריקוד עם מורנו הבעל שם טוב, ובאמצע הריקוד החל לרדת גשם שוטף.

ספר השיחות ה'תש"א (לה"ק) עמ' קיג

היהודים הללו, שבתמימות רצונם לשוב אל ה' ובבכיים המר העידו כאלף עדים על זוך נפשם, ועל כך שבאמת אין בהם כל אשם. חטאיהם של יהודים פשוטים מזדמנים להם מתוך חסרון ידיעה, והוא עצמו לא בא אלא מנסיבות חיים קשות – אותם סובב עבורם מסבב הסיבות.

אם יהודי בעל צורה נזקק בדרך כלל לעורר את עצמו, ואינו בא לידי בכי מיד כשנודע לו כי חטא, הנה אצל אנשי הכפר הזה עלו הדמעות על גדותיהן מעצם התחושה כי ה' יתברך תובע דבר מה מאתם. את תוכחות המגיד הזמינו הם לעצמם, הדמעות ביקשו רק עילה ממשית כלשהי, בדל של אשמה – ומעיינות של נאמנות וטהרה בקעו ועלו.

ממילא יובן כמה יש להחיש את תיקונם של יהודים כאלה, וכמה שגויה היתה תפיסתו של המגיד – שסבר שיש להעצים את בכיים ולהרבות את דמעותיהם. אין כל מחיצה שהפסיקה בין היהודים הללו לבין אבינו שבשמים, וכל שפע טוב המתין אחר כותלם להתגלות מיד, אלא שעל מנת להמשיכו בפועל ממש – "רק לשמוח יש".

אותם היהודים הפשוטים, שבדורם היו ניכרים לעצמם ונבדלים בהגדרתם, הם אב טיפוס לכלל ישראל בדורותינו. בימי עקבתא דמשיחא כולנו 'עקביים', יהודים של קדושה פשוטה החודרת ומאירה גם את העקב הגס. הדורות הקודמים פעלו בעבודתם מה שפעלו, ואנו כננס על גבי ענק – חשים עצמנו קרובים אל ה' יתברך בפשטות, בתמימות.

בשעת החטא כבשעת התשובה, יותר משאנו עומדים לפניו כעבדים וכבנים – הרי אנו מפייסים אותו כרעה המפייסת את דודה. אין מרחק, אין פירוד, אלא "עצם מעצמי ובשר מבשרי".

<<< לא בטלה עבודת הבכיה, כיון שהשפלות

בכפיה אחת: "בכיה תקיעא בליבאי מסטרא דא, וחדווה תקיעא בליבאי מסטרא דא".

לכן מובן שראוי לתמוה, הכיצד הראה הבעל שם טוב ליהודים הפשוטים בסיפורנו ובסיפורים רבים אחרים פנים שהן שוחקות תמיד. בכל הזדמנות של תשובה, של תיקון, של דברים שבלב – תמיד תבע מהם שמחה. גם בדורות הבאים של החסידות אנו מגלים שגם אם לא 'נמחקה' עבודת הבכי מן הספרים, הרי בכל זאת היא תופסת מקום מצומצם יותר ויותר.

ידוע דעת עליון היה הבעל שם טוב, וידע לכוון את השעה שהמשמרות מתחלפות בהנהגת העולמות. ידע מתי באו לעולם נשמות שהבכי חדל להיות עבורן דרך המלך, כלי עיקרי בעבודת ה', והבין את השינוי הזה לאשורו ולעומקו.

אנו בוכים מפני הפירוד. ב"גנוחי גנת, ילולי יליל" אנו מנסים לפשט את העקמומיות שבליבנו, זו שאנו יצרנו בחטאינו. בדמעות אנו מקווים לכבס ולמחות את הכתם שהותרנו על טהרת נשמתנו. עומדים אנו נוכח פני ה' כעבד שסרח, כבן ששכח את אביו.

על כן בא הבעל שם טוב והעיד כי יש חטא שאין עמו פירוד של ממש, ויש חוטא שגם בעצם מעשה החטא הוא באמנה אתו יתברך. מה שקיים אצל כל אחד בעומק נפשו, ב"יחידה ליחדך", מאיר אצל יהודי פשוט מן הקצה אל הקצה.

הארכנו בכמה מקומות לבאר איך יהודי לא חטא מעולם, כי כשם שהצמצום אינו כפשוטו – כך גם החטא אינו כפשוטו. לעולם אין יהודי נותן את עצמו בלב שלם לעבור על רצון ה' ולהיפרד מיחודו אפילו שעה אחת ח"ו, וכשמדובר ביהודי פשוט – הדבר ניכר בו בבירור.

לא מחמת עקמומיות שבלב חטאו

ניגון | 434 | י"ב תמוז תשע"ט

מדוד וקצב $\text{♩} = 68$

3

5

7 *Fine*

9

11 *D.S. al Fine*

את ראשית המגמה הזאת מתאר הרבי הריי"ץ בדבריו על יום הולדתו ויום התגלותו של הבעל שם טוב: "ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול". ביום הזה הופחו חיים חדשים בעבודת התשובה, חיים שנבעו ממקורות מופלאים של אמונה ובטחון – אותם חשף הבעל שם טוב.

ועומק תחושת החסרון אינם בטלים לעולם. אך רעייתו של מלך אינה נוהגת כעבדו או כבנו, אין הדוד רוצה ברעיה בכיניית אלא דוקא ברעיה שמחה. ברית הקרבה איתנה ומורגשת דיה, על מנת לקצר את תהליכי החרטה והפיסוס ולהעמיד את עיקר הנהגת הכלל והפרט על קוטב השמחה והריקודים.

<<<

מענות ותשובות

שאלה:

צריך לברך שיהיה 'ירא שמים', שתהיה כלולה אצלו גם יראה.

ראשי התבות חסיד יר"ש ולמדן הם **חיל**. לרבי, אף על פי שישב בחו"ל, היתה תודעה של חיל – שכולם חילים, יש מפקד וחילים. לענין זה, גם בנות הן חילות. צריך לבנות אצל תלמידים תודעה שאנחנו חילים/ות בצבאות ה', בשביל להביא את המשיח. זו הרוח שהשרה עלינו הרבי – אנחנו פה בשביל להביא את המשיח.

שאלה השאלות הבאות מתוך מפגש עם צוות מורות:

מה ילדה בכתה א' צריכה לעשות בשביל להביא את המשיח?

מענה:

יש חלוקה בין פעילות בתוך בית הספר לפעילות מעבר לשעות הלימודים. בבית הספר צריך לחנך ולהתוועד הרבה עם הבנות על אחריות, לקחת אחריות, להיות אחראי, ולהסביר איך הדבר בא לידי ביטוי בבית, בעזרה לאמא בכלל ובפרט בעזרה עם האחים הקטנים. מחוץ לבית הספר, צריך למצוא את המסגרת המתאימה – כדוגמת חוגים או מסגרת אחרת לפעילות עם חברות שלא לומדות בבית הספר – ואז להתחבר ולדבר ולהתוועד. יש את הווארט שלנו מגרעין תל אביב, "מתקדמים ביחד"¹ – הוא טוב ונכון לכולם, לכולנו, להשפיע בלי הרגשת עליונות בכלל. כמובן, זהו 'קונץ' – אומרים שהדברים החשובים הם 'קונץ' – להיות משפיע בלי להרגיש שאני יותר ממך.

קבוצה מתוך הבחורים בישיבה התחילו במבצע שינון תניא ומשניות בעל פה על מנת להבחן ולקבל כרטיס טיסה לרבי (במסגרת המבצע של ארגון 'דור דעה'). מאידך חלק מהבחורים טוענים שהדבר לא נכון בטענות שונות: אנחנו לא חסידים של שינונים, אין עניין כל כך גדול לנסוע לרבי אחרי ג' תמוז, ההורים שלי לא מסכימים שאסע, אין לי כח וכו'. מה דעת הרב על נושא השינון והנסיעה לרבי? האם נכון לעודד בחורים שיצטרפו למבצע?

מענה:

כיון שלא כל היום אפשר ללמוד בעיון, על כן באותו זמן שאין 'מוחין דגדלות', טוב מאד ללמוד תניא ומשניות בעל פה. יש כמה וכמה מעלות בנסיעה לרבי, חלקן ניתן להבין וחלקן אי אפשר להבין (רק בדרך של "נעשה ונשמע"). כשנוסעים לרבי צריך לנצל כל רגע ללימוד התורה, עבודת התפלה, ומבצעים. העיקר לא להצדיק את ביטול הזמן – ביטול תורה – בטענה שאין לי כח וכיוצא בזה.

שאלה:

נוסח הברכה בחב"ד לילד הוא שידגל להיות 'חסיד ירא שמים ולמדן'. האם 'חסיד' בפני עצמו אינו ירא שמים ולמדן?

מענה:

חסיד הוא אחד שאוהב הכי הרבה ללמוד פנימיות התורה – חסידות וקבלה. לכן מברכים שיהיה גם 'למדן', שילמד גם נגלה. חסיד שייך לקו החסד והכי אוהב לאהוב, לכן

א ראו 'אביטה' חקת ע"ח (מהתוועדות י"א תמוז ע"ז).

שאלה:

איך מחנכים בנות לצניעות בגיל צעיר?

מענה:

יש צניעות בחיצוניות, בלבוש, ויש צניעות בפנימיות. פשט הציווי "והצנע לכת" – הוא שמאד-מאד לא נח לי שהדברים הטובים שלי יתפרסמו. זו צניעות. את זה בהחלט אפשר להסביר טוב גם לילדה קטנה. שני הממדים של צניעות, הן הפנימי והן החיצוני, שייכים יותר לבנות/נשים. כתוב "הדר מצוה צניעות" – ההידור של מצוה הוא לעשות אותה בצניעות. זו דוגמה לפתגם שכל בת צריכה לדעת בעל פה.

מובא ב"היום יום", בעשרת ימי תשובה (ח' תשרי), שהדבר שהכי היה מצער חסיד הוא שמה שבינו לבין ה' מתגלה או מתפרסם. כל אחד צריך להיות גם צדיק גלוי – שמשפיע – וגם צדיק נסתר. מדת הצניעות היא להיות צדיק נסתר.

כדאי לעיין בספר שכינה ביניהם – קשור לשלום בית – בפרק האחרון שמדבר על המשמעות הפנימית של צניעות. דיבור ישיר רק על צניעות חיצונית ועל הכרח להתלבש באופן כזה וכזה – יכול לפספס את המטרה ולעורר אנטי. אבל כאשר הדגש על הפירוש הפנימי – אדרבא, גם המסר בנוגע לפן החיצוני יעבור בצורה חלקה. זהו כלל גדול.

ואדרבא, גם אני צריך להתקדם כמוך, ואולי עוד יותר. זו המשמעות של להיות חיל – לחיל יש תפקיד, להשפיע, ואם זו בת היא משפיעה על בנות. להיות חיל צריך גם בבית – בת שעוזרת בבית היא גם חיילת.

שאלה:

מה בין קבלת עול של חיל לעשייה מאהבה?

מענה:

תכלית החסידות היא נשיאת הפכים, היכולת להכיל שתי תנועות מנוגדות בנפש כאחת. לדוגמה, בחסידות מדברים ומחנכים הרבה מאד נגד גאווה, כמובן, ועם זאת יש גאות יחידה, שנותנת חיות. יש בנושא הרבה תורות מהבעש"ט. גם בענין הזה, קבלת העול גופא אמורה לתת חיות וכביכול גאווה חיובית – הרגשה שמי שאין לו קבלת עול, שאין לו מפקד, הוא מסכן.

יש גם מסר, גאווה של ילדים, שכשם שכתוב שנשים תבאנה את המשיח – "בזכות נשים צדקניות" – כך בזכות ילדים. לילדה בכתה א' יש כח להביא את המשיח יותר מאתנו, צריך להסביר לה זאת, להלהיב אותה. הרי כל העולם כולו עומד על הבל פיהן של תינוקות של בית רבן – הוא מחזיק את העולם, את המציאות. "בנינו ערבים בעדנו" – כל מתן תורה הוא בזכות הילדים.

האקדמיה התורנית

מקום האמונה והעל מודע והשפעתו על התורה

במדור האקדמיה התורנית אנו עוסקים באחד הפרצופים-מודלים הבסיסיים הקושרים את התורה והמדע יחד. בפרצוף זה, הנקרא פרצוף האקדמיה התורנית, באים כל תחומי הידע האנושי והאלוקי תחת קורת גג אחת ומסודרים לפי מערכת הספירות. בכל פעם נתבונן בענין מסוים היוצא מתוך ההקבלה של פרצוף האקדמיה התורנית ונראה כיצד בכח העיון בכלים של פנימיות התורה ניתן להבין טוב יותר את עולמנו ואת הקשר שבין התורה ובין שאר תחומי הידע האנושי

ולפיתוח יכולתנו להתבטאות. חשוב לציין שתורת החסידות אותה לימד הבעל שם טוב באה להביא את הכתר העל מודע ממצב נסתר ולא מודע לידי כך שיוכל להשפיע על כוחות הנפש הגלויים. בהקשר של האקדמיה התורנית פירוש הדבר שבכתר ישנם כוחות המסוגלים להשפיע על כל אחד ואחד מתחומי הידע במודל. נעבור להתבונן בראש הראשון שבכתר ועל האופן בו הוא משפיע. הפעם נתמקד בהשפעתו על התורה.

רישא דלא אתידע והאמונה

המרכיב או הראש העליון ביותר של הכתר, הידוע בקבלה כ"רישא דלא אתידע" המקביל לתחום האמונה. על פניו יתכן שלא היינו חושבים שאמונה היא תחום ידע, ואפשר בהחלט לטעון שאמונה (יחד עם שאר מרכיבי הכתר העל מודע) הנה ההפך מידע הניתן לתפיסה בשכל. ואמנם, כפי שנראה, התחומים הקשורים עם הכתר (אמונה, תורה ואמנות) אכן מהווים מרכיב על-שכלי בנפש ומניעים את התפתחותו של האדם, כל אחד בדרכו שלו. תפקידה של האמונה על פי החסידות הוא לעזור לאדם לצייר את המציאות או את האופן שבו תיתפס המציאות – בעתיד. לעתים הכוונה לעתיד קרוב ולעתים הכוונה לעתיד רחוק יותר, אך המשותף לכל

עד עתה במאמרים אלה סקרנו את מודל האקדמיה התורנית ממעוף הציפור. כעת נפנה להסתכל על כל אחד מהמרכיבים בפני עצמו.

ספירת הכתר – העל מודע

נתחיל השבוע עם ספירת הכתר, הנחלק בדרך כלל לשלשה חלקים הנקראים "שלשה ראשים שבכתר" והם¹: (1) רישא דלא ידע ולא אתידע, (2) רישא דאין, (3) רישא דאריך. הכתר, כשמו כן הוא, יושב מעל לתודעה הגלויה של האדם ומשפיע עליה מלמעלה. כשם שהכתר שעל ראשו של המלך מסמל את מקור סמכותו של המלך, כך גם עבור כל אחד ואחת מאתנו הכתר מספק תחושה שיש לנו תפקיד בעולם ושיש לנו שליחות אותה אנו פועלים לממש. בתורת הנפש היהודית, הכתר נקרא ה"על מודע", מקום משכנו של החלק האלוקי שבכל אחד ואחת אשר מלווה אותנו מהרחם² ועד לעזיבתנו את העולם הזה. במשך כל החיים, הכתר מהווה מקור להשראה בכל תחומי החיים, וממילא הוא תורם בדרכו לפיתוח המודעות והדעת

א על נושא שמות שלשת הראשים, ראו בשיעורים בסוד ה' ליראוי כרך ג.

ב חז"ל תיארו בצורה מליצית ש"נר דלוק על ראשו" של העובר (נדה ל, ב).

עריכה: הרב משה גנוט

את האדם לכך שצריך להתפלל דוקא למה שאי אפשר לגעת ולהגדיר, למה שהשכל לא תופס. הרשב"א שאל פעם את אחד ממקובלי דורו, הרי יש עשר ספירות, למי מהן אתה מכוון כשאתה מתפלל? ענה לו אותו מקובל שאין הוא מנסה לכוון לאף אחת מהספירות, אלא "לדעת זה התינוק אני מתפלל". כלומר, כשם שהשכל של הילד הקטן אינו אוזח עדיין בהגדרות כלשהן לקב"ה, לא כפועל בספירות או בכל דרך אחרת, כך כשמבוגר מתפלל עליו לבטל את דעתו ולכוון את לבו למה שאינו נתפס – למה שאי אפשר לגעת בו.

הבעל שם טוב מתאר את מצב ה"נוגע ואינו נוגע" כתנועה נפשית שחוזרת על עצמה. בתחילה האדם מנסה להגדיר עד כמה שניתן את מושא האמונה. אולם, ברגע שבו מתרקמת בשכלו תמונה (המכונה "יש"), עליו להיות מוכן להשליך את התמונה הזו ממנו והלאה ולדבוק בכך שאי אפשר להגדיר את הדבר (מצב המכונה "אין"). ראשי התבות של נוגע ואינו נוגע הם נו"ן, רמז לכך שהיכולת לנוע ברצוא ושוב בין "יש" ו"אין", בין לגעת במושא שכלי ובין לשחרר אותו, הוא הוא שער הנו"ן, שער החמישים של הבינה, אליו זכה משה רבינו רק בפטירתו.

השפעת האמונה על התורה

האמונה והיכולת להתעצם עם מצב נפשי של "נוגע ואינו נוגע" משפיעים על כל תחומי הידע והביטוי האנושיים. נתחיל מתחום הידע שתחת האמונה, והוא התורה (שכנגד הרישא דאין, עליו נדבר עוד בהרחבה במאמרים הבאים). גם בתורה יש רצון לגעת ולא להפסיק לגעת על מנת לשמר את הקיים, ונסביר:

למרות שהתורה ניתנה מהבורא בעצמו, הרי שלומדיה הם בני אדם, וגם להם קליפה

האמונות האמיתיות הוא שההווה כפי שאנו חווים אותו אינו מסוגל להכיל את הדברים כפי שהם מצטיירים באמונה.

כך למשל, יסוד האמונה היהודית הוא אחדות הבורא שפירושו שכל הכוחות וכל חלקי המציאות אותם אנו מכירים, כולם למעשה דבר אחד. אולם, כשאנו באים "לדעת" את המציאות, לחוות אותה, קשה לנו לתפוס כיצד הדבר יתכן. אדרבה, המציאות נראית לנו מורכבת מאד וחלקיה אינם אחידים או מאוחדים. על כן, על הפסוק הראשון של "שמע" – "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוֹי' אֱלֹהֵינוּ הוֹי' אֶחָד" – מפרש רש"י:

"הוֹי" שהוא "אֱלֹהֵינוּ" עתה ולא אלקי העובדי כוכבים הוא עתיד להיות "הוֹי" אֶחָד" שנאמר, "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'" ונאמר, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

בסופו של דבר, ההכרה שה' אחד תגיע לכל האנושות, אבל הדבר יקרה רק כאשר המציאות עצמה תגלה את הקב"ה ואת אחדותו המצויה בה. מאברהם אבינו ועד אז, אנחנו כיהודים ממשיכים להאמין שאכן כך הם פני הדברים, והאמונה הזו משמשת לנו כמפת דרכים בדרכנו לקראת העתיד.

כיצד האמונה תופסת את העתיד? החסידות מסבירה שהעתיד אינו יכול להיתפס בשכל בצורה רגילה, אלא במה שנקרא כמצב תודעתי מיוחד של "נוגע ואינו נוגע", מצב שבא כתוצאה משילוב של תפלה עם התבוננות שכלית. ההתבוננות השכלית מביאה את האדם לשיא יכולתו השכלית הרציונאליות בעוד התפלה מעודדת את האדם להפנות את תשומת לבו למה שמעבר לתפיסה השכלית. כאשר עוסקים בעתיד באמצעות כל סוגיה אמונית, מצד אחד השכל מבקש לגעת ולהגדיר ומצד שני התפלה מרגילה

על דרך הפסוק, "עצות מרחק, אמונה אמן" (ישעיהו כה, א). מטרתן של עצות אלה לפתור בעיות נפשיות, ובראשן בעיית ההתנשאות והגאווה, על ידי שילוב של תפלה (פניה אל ה' שרק הוא שיכול לחזק את האדם במלחמתו הקיומית בעולם הזה) והתבוננות (לימוד על הנפש יחד עם חשבון נפש). העצות הללו דרושות לכל אחד, שכן, כפי שעולה כבר מהפתיחה, השורש האמיתי של הבעיות הנפשיות הוא הנפש הבהמית⁷. גם מי שלומד תורה והוא תלמיד חכם עצום יש לו נפש בהמית וכלשון הרב חיים ויטל המצוטט בריש התניא: "לכל איש ישראל, אַחַד צְדִיק וְאַחַד רָשָׁע, יֵשׁ שְׁתֵּי נְשָׁמוֹת... שֶׁהֵן שְׁתֵּי נְפָשׁוֹת", הנפש הבהמית והנפש האלוקית.

בעוד הלימוד מחזק את תחושת הישגיות, שבתורה, התפלה והפניה אל ה' כדי להושיע את האדם משופטי נפשו משחררת אותו מהרגשת הישות הזו ומאפשרת לו ללמוד תורה ולא להחזיק טובה לעצמו – תנועה של אמונה, של נוגע ואינו נוגע, בתוך לימוד התורה. תנועה דומה של "נוגע ואינו נוגע" יוצאת מכח האמונה שבכתר כדי להשפיע על כל אחד מתחומי הידע בפרצוף האקדמיה התורנית, וכפי שנראה במאמרים הבאים.

ד חשדו של משה בבני גד וראובן שהם מתנשאים בגלל נפשם הבהמית בא כנראה בגלל שהם תלו את רצונם להישאר בעבר הירדן בכך שהיו להם בהמות רבות.

מיוחדת משלהם הפועלת לנתק אותם מהקב"ה – כלומר להשאיר אותם במצב של "יש" ו"נוגע" ולמנוע מהם את מצב ה"אין" וה"לא נוגע". אדמו"ר הצמח צדק כתב ששמה של הקליפה הזו התוקפת את לומדי התורה הוא למרבה הפלא, "תניא". המקור לכך בתורה מצוי בדברים שאמר משה רבינו לבני גד וראובן שרצו להישאר בעבר הירדן המזרחי, "וְלָמָּה תִּנְיֹאוּן אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם ה'. כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחֵי אֹתָם מִקְדֹּשׁ בְּרַנֵּעַ לְרֵאוֹת אֶת הָאָרֶץ" (במדבר לב, ז-ח). משה יצר זהות בין הרצון להישאר במדבר ולא להיכנס לארץ ישראל עם קליפה של "תניאון". המרגלים הניאו את לב העם מלהיכנס לארץ בגלל שידעו שרק במדבר הם יוכלו להישאר במעמדם החשוב בעיני העם ובעיני עצמם. המרגלים חפצו להתנשא מעל אחיהם ולכן מאסו בארץ ישראל. כך גם התלמיד חכם יכול ליפול לתוך תחושה שבגלל שלמד ושנה הרי שהוא מרומם מעם ועל כולם להוקיר אותו.

כנגד קליפת התניא כתב אדמו"ר הזקן את ספר התניא⁸, ספר שהוא עצות אמוניות,

ג גם החלק בזוהר הנקרא ה"אדרא רבא" (ח"ג קכז, ב והלאה) פותח במלה "תניא", "תניא: אמר רבי שמעון לחברייא". השם אדרא פירושו "גורן", שכן החכמים היו יושבים בחצי גורן עגולה, כדי להדגיש את העובדה שאף אחד מהם אינו מתנשא על חברו. האופן בו הרשב"י פונה לשאר החכמים, "חברייא", גם הוא מעיד על הדחיה של קליפת התניא הנ"ל.

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

המלים האחרונות 1960 הוא כפולה של 7 (ואף 7 ברבוע). דהיינו, זכר בראש ונקבה בסוף. ועוד פלא פלאים: ערך התבות השניות מתחילה ומסוף כל פסוק עולה 3003, כפולת 7 ו-13. סכום התבות השלישיות מכל כיוון הם כפולה של 7. סכום התבות הרביעיות כנ"ל כפולה של 13, החמישיות כפולה של 7, השישיות כפולה של 7 והשביעיות כפולה של 13!

והנה, גם האתנחתאות מחלקות את הפסוקים באופן דומה שכן 12233 הוא כפולה של 13, ואילו 11060 הוא כפולה של 7. גם כאן הזכרי בראש והנקבי בסוף.

סכום התבות עד האתנחתא אך ללא המלים הראשונות 10855 שווה **א-דנזי** פעמים **הוי' א-להינו הוי' אָחַד**, בעוד סכום התבות מהאתנחתא עד (ולא עד בכלל) המלה האחרונה בכל הפסוקים, 9100 שווה 5 פעמים 1820 (מספר ההופעות של שם הוי' ב"ה בחמשה חמשי תורה) שהוא גם **ע** פעמים **עין**. סכום התבות האמצעיות כולן 19955 עולה **א-דנזי** פעמים 307 או **רבקה** (שהוא הנקודה האמצעית של 613).

ה"אשת יפת תאר" בתורה היא רחל אמנו, עליה נאמר, "וְרַחֵל הִיְתָה יְפֵת תֹּאֵר וְיִפֶּת מְרָאָה" (בראשית כט, יז). באשת יפת תאר כתיב "וְהִיְתָה לָךְ לְאִשָּׁה", וְהִיְתָה לָךְ שווה **רחל רחל** (הקטנה והגדולה, הכוללת גם את לאה, לעתיד לבוא), רק הִיְתָה שווה **יעקב רחל** ואילו **וְהִיְתָה לָךְ לְאִשָּׁה** שווה **שְׂרָה רבקה**. יוצא שנרמזו כאן כל האמהות. והנה, סכום הפרשה כולה, 23293 ועוד **רחל אַמְנו** עולה 23628 שהוא **משיח** פעמים **בן דוד**, שכן דוקא מקיום מצוה זו בקדושה (ראה פירוש אור החיים על הפסוק) נולד משיח בן דוד!

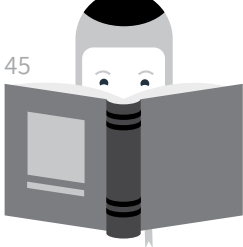
פרשת תצא פותחת באשת יפת תואר, פרשה ובה 5 פסוקים, 70 תבות ו-268 אותיות, ובסך הכל 343 או 7³ מרכיבים.

נחלק את פסוקי הפרשה למלה הראשונה, המלה האחרונה, והמלים שבאמצע מחולקות לעד האתנחתא ומהאתנחתא. מתחת למלים נסכם את סכומן:

פִּי	תִּצַּא לְמַלְחָמָה	וּנְתַנּוּ הוּי' אֶ-לֵהִיךְ	שְׁבִי
וְרֵאִיתְ	עַל אֵיבֶיךָ	בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתְ	לְאִשָּׁה
וְהִבֵּאתָהּ	בְּשָׂבִיָּה אֲשֶׁת	וְחִשְׁקֶתְ בָּהּ	וְהִסִּירָה
	יְפֵת תֹּאֵר	וְלִקְחֶתְ לָךְ	
	אֶל תּוֹךְ בְּיָדְךָ	וְגִלְחָה אֶת רֵאשֶׁהּ	
		וְעָשְׂתָה אֶת	
		וְאַחַר כֵּן	
	אֶת שְׂמַלְתְּ שְׁבִיָּה	תָּבֹא אֵלַיךְ	לְאִשָּׁה
	מֵעֲלֵיהּ וְיָשְׁבָה	וּבְעֵלְתָהּ וְהִיְתָה לָךְ	
	בְּבֵיתְךָ וּבְכֵתֶתְךָ		
	אֶת אִבִּיהָ וְאֶת אִמָּהּ		
	יָרַח גַּמִּים		
וְהָיָה	אִם-לֹא חִפְצֶתְ בָּהּ	לֹא תִתְעַמְרַם בָּהּ	עֲנִיתָה
	וְשָׁלַחְתָּה לְנִפְשָׁהּ	תַּחַת אֲטָר	
	וּמִכָּר לֹא תִמְכְּרֶנָּה		
	בְּכֶסֶף		
1378	10855	9100	1960
	19955		
	11060		12233

פעמים רבות אנו מצינים את רעיון המכלול המתמטי בתורה על פיו שני מספרים מופיעים כזוג. המכלול המצוי והמעניין ביותר הוא של 7 ו-13, כאשר מה שקשור עם המספר 13 נחשב יחסית זכרי ומה שקשור עם המספר 7 נחשב יחסית נקבי.

בין המלים הראשונות והאחרונות בפסוקים אנו מוצאים יחס כזה שכן סכום המלים הראשונות 1378 (שווה 52Δ), סכום המספרים (מ-1 עד 52) הוא כפולה של 13 ואילו סכום

לבער את קני הרע שמטיל בעולם עמלק.
מיהו אותו עמלק?

הספק האקר

הגעתי לפתה בעינים בורקות. אני חייב לשתף את החברים ברעיון שלי. "אז ככה", אני אוסף את כלם, "יוצאים מיד אחרי הלמודים, מתפצלים לזוגות ועוברים בבתי השכונה. את כל הציוד שאספתם - אלי למחסן. הרקב של הגמ"ח יעברו בליה לאסוף". נראה ששהתלהבות תפסה את כלם. כלם? לא בדיק. את צביקה לא ממש. הוא עמד ושתק, אבל השתיקה שלו אמרה הכל.

"מה הבעיה הפעם?", אני שואל אותו, "מה לא טוב?". "לא אמרתי בעיה", הוא מתכחש, "אבל... אתה בטוח שתצליחו לאסוף משהו? ובכלל... למה זה כל כך חשוב?". הפעם לא הרשתי לעצמי. "בא אתי לצד ואסביר לך". בפעם הקודמת כשמישהו התחיל עם השאלות האלו קרסה כל ההתלהבות ויחד אתה נגנזה התכנית. "אל תתלהבו כל כך", היה משפט המחץ של משבית השמחה התורן. נראה שבשקט, בצד, נוכל להכניס גם אותו לעיניים...

השאלות של צביקה אינן רק שלו. כל אחד מאתנו שרצה לעשות איזה

בשבוע שעבר למדנו על העמדת המלך, מי שמצמיד ומוליך אותנו אל המטרות הקדושות שלנו - קבלת ה' עלינו למלך ובנית בית המקדש. מלך ומקדש הם שתיים מתוך שלש המצוות המטלות על הצבור, כאן, בארצנו הקדושה. בפרשה שלנו נפגש את המצוה השלישית, המשלימה את סדרת המצוות שנצטוינו עם הכניסה לארץ ישראל. בתוך - בין העמדת המלך לבנין בית הבחירה - מגיע תורה של מצות מחית זכר עמלק.

סדר שלש המצוות אינו מקרי. ההגיון הבריא אומר, וכך גם נפסק להלכה, שכדי שנוכל להתחיל ולפעל קדם עלינו להתאגד ולהתאחד סביב מנהיג. המטרה הסופית לשמה מתאגדים היא כמובן בנית בית לה', אלא שעוד לפני כן צריכה לבוא פעולה שמטרתה להכשיר את הדרך. בית המקדש הוא בית של שלום, והעמדתו על תלו מתאפשרת רק כאשר העולם נקי ומבוער מכל הרע שבו. תפקידנו, עם ישראל, הוא לשרש אחר הרע, לטהר את העולם ולהכינו לגאולה. מי שמציג את שיא הרע בעולם הוא עמלק. לאחר שנתפנה מכל טרדות האזיבים שסביבנו ועם ישראל יוכל לשבת לבטח בארצו, אנו מתבקשים

אתה פְּנָה צְדִיק?".
 וְאִזּוּ מִגִּיעַ הַשָּׁלֵב הַסּוֹפִי שְׁלוֹ.
 מִהֶפְסְקוֹת הוּא מִגִּיעַ לַהֲטֹלֶת הַסְּפָקוֹת.
 "מִי אָמַר בְּכָלֵל שְׁחִיבִים?", הוּא מִקְשָׁה.
 "אוּלַי זֶה רַק חֲמֵרָה לְאַנְשִׁים מִיַּחֲדִים?".
 "אוּלַי בְּמִצַּב שְׁלָךְ אֶפְשָׁר לְהִקְלֹ?". וְאִם
 לֹא יוֹדְעִים לְהִשְׁתִּיק אוֹתוֹ הוּא מְגַדִּיל
 אֶת חֲפָצָתוֹ וְשׂוֹאֵל "מִי אָמַר בְּכָלֵל שְׁלֵה'
 אֲכַפֵּת מִכָּל מָה שְׂאֲנִי עוֹשֶׂה?".

עֲמִילַת הַחַוָּלָה

זוֹכְרִים מָה עָשָׂה לָנוּ עֲמִילַת בִּיצִיאת
 מִצְרַיִם? הוּא לֹא נֹסֶה לְנַצֵּל אוֹתָנוּ, כְּמוֹ
 פְּרַעֲוֵה. הוּא מִמָּשׁ רָצָה לְהִשְׁמִיד אוֹתָנוּ.
 אֵיךְ? הוּא הִזְדַּנֵּב מֵאַחֲזֵרֵינוּ וְנִסָּה לְהַפִּיל
 בְּרִשְׁתּוֹ דְּוָקָא אֶת הַחֲלָשִׁים. חֲזו"ל
 מְתַאָּרֵם אֶת הַלְחִימָה שְׁלוּ בְּנוּ כְּמוֹ מִי
 שְׁקִפֵּץ לְאַמְבִּטְיָה רוֹתַחַת וּמְרָאָה לְכָלֵם
 שְׁהִיא לֹא כָּל כֶּף חֲפָה. "זֶה רַק בְּמִקְרָה
 חֵם", הוּא מְכַרְזֵי, "לֹא צָרִיךְ לְהִתְרַגֵּשׁ
 כָּל כֶּף". מִקְרָה זֶה הַסִּיסְמָה שְׁלוֹ. אִם זֶה
 רַק מִקְרָה אֵין מָה לְהִתְרַגֵּשׁ, אֶפְשָׁר כְּבָר
 לְהִתְקַרֵּר. וְכֵן הוּא סוֹלֵל אֶת הַדְּרָךְ לְשִׂאָר
 הַעֲמִים לְבוֹא וּלְהִלָּחֵם בִּישְׂרָאֵל.

מָה בְּעֵצָם עוֹשֶׂה עֲמִילַת? הוּא מוֹלֵק.
 מִי שְׁלָמַד פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא זוֹכֵר שְׁמִילִיקָה
 הִיא אַחַת הַפְּעֻלוֹת שְׁעוֹשֶׂה הַכֹּהֵן בְּקִרְבָּן
 הָעוֹף. הַכֹּהֵן חוֹתֵךְ אֶת עֲרֻפָה בְּצַפְרָנוּ
 וּמִפְרִיד בֵּין רֵאשָׁה שֶׁל הַצִּפּוֹר לְגוֹפָה,
 וְזוֹ בְּדִיּוֹק פְּעֻלַת הַקְּרוּר שֶׁל עֲמִילַת -
 לְהַפְרִיד בֵּין הַמֵּחַ וְהַלֵּב. הוּא לֹא מְנַסֶּה

מִעֲשֶׂה טוֹב נִתְקַל לְפָעָמִים בְּשִׂאָלוֹת
 מִהֶסוּג הִזָּה. הַמְשִׁתֵּף לָהֶן הוּא הַטֹּלֶת
 הַסְּפָק שְׁיִשׁ בָּהֶן. פְּעַם זֶה הַסְּפָק אִם
 אֲנִי מְסַגֵּל, פְּעַם זֶה הַסְּפָק אִם יִקְשִׁיבוּ
 לִי וּפְעַם זֶה סְפָק אִם הַדְּבָר בְּכָלֵל חָשׁוּב.
 הַבְּעַל שֵׁם טוֹב מְלַמֵּד אוֹתָנוּ שְׁעֲמִילַת
 עוֹלָה בְּגִימְטְרִיא סְפָק, מִשּׁוּם שְׁתַּכּוֹנְתוּ
 הָעִקְרִית הִיא הַטֹּלֶת סְפָק בְּהִתְלַהֲבוֹת
 שְׁבִקְדָּשָׁה.

הַסְּפָקִים וְסְפָקִים, הַפְּסָקוֹת וְסְפָקוֹת

מִהִי הַשִּׁטָּה שְׁלוֹ? בְּתַחֲלָה הוּא מִגִּיעַ
 אֵלַיךְ בְּלְבוּשׁ חֲסִידִי. הוּא מִשְׁכַּנֵּעַ אוֹתְךָ
 שְׁפָדָאִי לְהַסְפִּיק הַרְבֵּה - תְּלַמֵּד הַרְבֵּה
 דְּפִי גְמָרָא וּמְשִׁנוֹיּוֹת, תְּתַפְּלֵל בְּאַרְיִכוֹת,
 תֵּן צְדָקָה בְּשִׁפְעַ. לְכַאוֹרָה מְצוּיָן, מָה
 הַבְּעִיָּה בַּזֶּה? אֵלָּא שְׂאָז הוּא עוֹבֵר
 לְשִׁיטַת הַהַסְּפָקִים. "תַּעֲבֹד עִם רְשִׁימָה",
 הוּא מְמַלֵּץ. בְּכָל פְּעַם שְׁתַּעֲמֹד בְּמִשְׁימָה
 - שִׁים לָךְ 'וַי' קָטָן לְיָד, שְׁתַּרְגִּישׁ קִצַּת
 סְפִיק מִעֲצָמָה. כֶּף, בְּשִׁקְט וּבְתַחֲכוּם, הוּא
 מְצַלִּיחַ לְנַפֵּחַ לָךְ אֶת הַיְשׁוּת, אֶת הַגְּאוּה.
 וְאִזּוּ הוּא עוֹבֵר לְשָׁלֵב הַבָּא. מִהֶסְפָּקִים
 הוּא עוֹבֵר לְהַפְּסָקוֹת. "מְסָפִיק", הוּא
 אוֹמֵר, "עֲבַדְתָּ כְּבָר קִשָּׁה מְדִי. עֲמַדְתָּ
 בְּהַסְּפָק - יָצָא לְהַפְּסָקָה". לֹא צָרִיךְ
 לְהִגְזִים, אֵל תִּתְּלֵהב יוֹתֵר מְדִי. תַּעֲשֶׂה
 בְּדִיּוֹק מָה שְׁצָרִיךְ. וּמָה עִם לְפָנִים מְשׁוּנֵת
 הַדִּין? לְהוֹסִיף מִעֲבָר לָמָּה שְׁנֹדְרֵשׁ מִמֶּנִּי
 בְּמִפְרָשׁ? "עֲזֹב", הוּא מְצַנֵּן אוֹתְךָ, "מָה

אתה חייב לדעת את הדבר - להיות
מקשר ומחבר אליו.

עמלק הרשע מתישב בדויק באותו
מקום ומנסה לחנק את הדעת שלנו,
ולכן יש לנו מלחמה ארפה אתו, "מדר
דר". חז"ל מלמדים אותנו ששמו של ה'
יתברך - שם י-ה-ו-ה ב"ה - אינו יכול
להתגלות במלואו לפני שישלך עמלק
והשפעתו הרעה מהעולם. רק עם סיום
החשבון עמו, וסלוקו מתוך כל אחד ואחד
מאתנו, תתכן השראת השכינה במקדש.
שנזפה לבער את הרע מתוכנו לגמרי!
שבת שלום ומברך! **רזי**

להתנכח ולהוכיח לי שהתורה אינה אמת.
מצדו שאמשיך לחשב כן, זה לא מפריע
לו. רק מה? חס וחלילה שהדברים יחדרו
ויפנסו אלי לתוך הלב. שלא אתלהב יתר
על המדה, ואת זה הוא עושה באמצעות
החצפה והאדישות שלו.

בגוף שלנו עומד הערף בדויק במקום
בו מחבר הראש אל שאר הגוף והלב
שבמרכזו. החבור הזה הוא מקומה של
ספירת הדעת. אני יכול להבין הרבה
דברים בשכל שלי ואפלו להסכים אתם,
אבל כדי שמשמש אתלהב מהם ואקבל
חשק לבצע אותם לא מספיקה הבנה.

שאלת השבוע:

מה הקשר בין פעלת המליקה לתכונה הרעה של עמלק?

בין הפותרים נכונה יגדל משחק קפסה.

תשובות יש לשלח לדא"ל maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452

עד יום ב' הקרוב. זוכה השבוע: **שילה מרדכי בן אליהו** אבן שמואל

הפרסיס בחסות:

צעצועי רוזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

כי תצא למלחמה... אנו רגילים לשני 'מסלולים' בהבנת הפסוקים העוסקים בענייני מלחמה ומלכות. המישור של הפשט, והרי "אין מקרא יוצא מדי פשוטו" וגם ההלכה מבוססת על הפשט – מלחמה בחרב או ברובה, מול אויב בשר ודם שקם עלינו להרגנו ממש. באו גדולי הקבלה והחסידות והעבירו את הפסוקים למישור אחר, פנימי יותר, פירוש נפשי העוסק במלחמת היצר ובירור הניצוצות. לכאורה, שני המישורים עומדים בנפרד – המישור של הפשט מלא תוקף ודינים, והמישור הפנימי עוסק בנימי הנפש העדינים ביותר. אם כך, עוד לא הגענו לשלימות, שהרי "תורת ה' תמימה" וכל הרבדים צריכים להתחבר זה לזה. לא ייתכן שהרובד החיצוני ירתיע אותנו, חס ושלום, ולא נרגיש איך התורה "משיבת נפש".

בשיעור המרכזי בגליון, מראה הרב גינזבורג איך המישורים השונים מתחברים ומאירים זה את זה. בדור שלנו, ובמיוחד בארץ ישראל, מתבקש לחזור לפירוש הפשט, אבל המבט הפנימי מאיר וממתיק את המשמעות הפשוטה. כך אנו לומדים על הנושא האקטואלי של הגיור ועל מעלתם של חיילי ישראל הנלחמים למען העם.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה**?
רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**
או במספר **02-5434297** - המספר פתוח לניידים כשרים.
לפניות בנושא העלון: **052-4295164**
pnimi.org.il